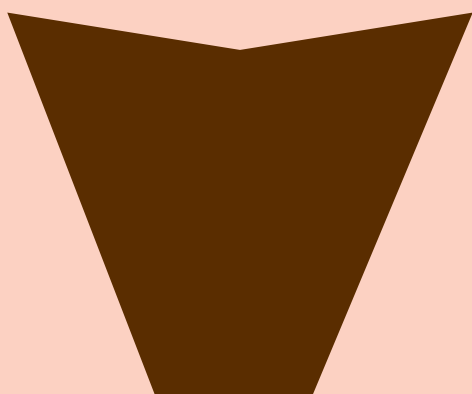

ALBERTINE

MARS 2010 SEKSUELL FRIHET

PION
Torgata 10
Postboks 6851
St. Olavs plass
N-0130 Oslo

Tlf: 900 63 558
pion@pion-norge.no
www.pion-norge.no

Bankkonto nr:
7035 05 37323 Org. nr. 971
274 638

Ansvarlig utgiver:
Prostituertes
interesseorganisasjon
i Norge. PION

Redaktører:
SIRI LINDSTAD
ASTRID RENLAND

Formgiver:
FORTRESS Reklamebyrå AS

Cover:
FORTRESS Reklamebyrå AS
Silje Feiring

Illustrasjoner:
FORTRESSReklame
Silje Feiring
Kristina Aalandslid

Trykk:
A/S O. FREDR. ARNESEN
Bok og Akcidenstrykkeri
www.ofrarnesen.no

Albertine takker:
Helsedirektoratet for
støtte til utgivelse av
dette nummeret.

Albertine
Deltar på
en alternativ måte i
debatten om prostitusjon
og kjønnsmarked, ved at
aktørene først og fremst
kommer til orde.

Vi bidrar ved å beskrive
en virkelighet alle som har
synspunkter på kjønns-
markedet bør kjenne til, med
artikler, innlegg, debatter og
intervjuer.

Hvem var albertine?
Albertine er hovedpersonen
i Christian Kroghs roman fra
1886. Hun var en ung Kristi-
ania-jente som ble prostituert
etter å ha blitt forført av en
politimann.

Boka var et angrep på den
offentlige prostitusjon, og ble
med sine åpenhjertige skil-
dringer stemplet som usede-
lig og øyeblikkelig beslaglagt.
Boka vakte voldsomt oppstyr,
og i striden som fulgte, ble
Krogh idømt bot – og beslag
leggelsen ble opprettholdt.

I høyesterett holdt forfat-
teren selv forsvarstalen, og
den var et forsvar for retten
til ytringsfrihet – noe som
resulterte i ny rettssak.

INNHold

/ s 4 “DEN ALLER USØMMELIGSTE OG FORARGELIGSTE NATTELØBEN”. / s 10 HORA ANGÅR ALLE KVINNER / s 14 SLAMPAN / s 18 ALLE MENN ER HORER / s 20 SEKSUALMORAL I LOV OG PRAKSIS? / s 24 SEXKJØPSLOVEN OG HOMOVERDEN / s 28 SEX, KONTROLL OG MEN- NESKERETTIGHETER / s 32 BEGJÆRETS MANGFOLD / s 36 HOR PÅ JORD / s 40 BUY BUY LOVE / s 42 TIL DEBATT: PROSTITUERTE OG FRISØRER – OM FORBUD OG KRIMINALISERING /

Ifølge politiet i Trondheim bør arbeidsgi- vere informeres om brudd på straffelo- vens § 202 a, den såkalte sexkjøpsloven. Begrunnelsen for forslaget er at det skal forhindre andre sedelighetsforbrytelser og kriminelle handlinger. Justisminister Knut Storberget har i media gitt sitt samtykke og mener det er en god idé – i alle fall i spe- sielle saker, og viser til at det er en av de mange utfordringene sexkjøpsloven skaper for politiet. Justisministeren gir med andre ord politiet frie hender til å vurdere om arbeidsgivere skal varsles når en ansatt er tatt for sexkjøp.

Straffelovens § 202 a gir bøter eller fengsel i seks måneder eller begge deler, og skjer lovbruddet på en særlig krenkende måte, er strafferammen på opptil ett år fengsel. Politiets taushetsplikt reguleres av en rekke lover som blant annet forvalt- ningslovens § 13, politiinstruksens § 34 og strafferegistreringslovens § 8, mens straf- feprosesslovens 61 c, 6. ledd åpner for at «opplysningene gjøres kjent for andre enn offentlige organer når det er nødvendig for å forebygge lovovertridelser eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte». At man bruker termen nødvendig betyr at det er et restriktivt unntak for brudd på taushetsplikten, og strafferammen tatt i betraktning er ikke sexkjøp regnet som et lovbrudd av høy alvorlighetsgrad. Straff inntil tre måneder gis som kjent forseelse og ikke forbrytelse.

Det er ikke bare politiet i Trondheim som tar til orde for uvanlige – kan man si, meto- der i håndhevelsen av lovforbudet. I Bergen vil politiet provosere fram sexkjøpere ved å kle seg ut som horer. Både i Oslo og Bergen har politiet benyttet beslaglagte telefoner for å avsløre – eller som de selv sier, lure kunder. Eierne av disse telefo- nene er sexarbeidere – altså personer som

etter norsk lov er for lovlydige borgere å regne. Politiet i Oslo har vedtatt å heve boten fra 9000 til 25 000 kroner. Årsaken: Sexkjøpere uttrykte ikke nok anger i møte med politiet. Politiet i Bergen og Trond- heim vurderer å følge etter, mens Tromsø- politiet krever 15 000 kroner fra den som blir tatt for å kjøpe sex. Til sammenligning har boten for bruk og besittelse av narko- tika til eget bruk tradisjonelt ligget mellom 3000 og 5000 kroner. Narkotikaforbrytel- ser har en øvre strafferamme på 21 år.

Ifølge regjerende myndighet er formålet med sexkjøpsloven å redusere etterspør- selen av sexkjøp og på den måten gjøre Norge mindre attraktivt for menneske- handleere – en virksomhet som sammen med narkotikahandel, illegal produksjon og salg av våpen, antas å være hovedbe- skjefteigelsen til grenseoverskridende organisert kriminalitet. At strafferettslig regulering av sexkjøp er knyttet opp mot et internasjonalt politisk prioritert område for kriminalitetsbekjempelse, påvirker håndhevelsen av lovforbudet på nasjonalt nivå. Både fordi temaet får stor politisk oppmerksomhet med påfølgende krav til politiet om å vise til resultater, og fordi politietaten selv har ressursinteresser av å plassere seg i sentrum av internasjonalt definerte begivenheter. Det er derfor illevarslende at justisministeren tar til orde for å overlate til politiet å vurdere hvorvidt taushetsplikten skal oppheves eller ei. For uansett hva man måtte mene om kjøp av seksuelle tjenester, kan ikke ivaretagelsen av viktige rettsprinsipper som personvern og rettssikkerhet settes til side. Og ingenting tyder på at myndighe- tene kan overlate til politiet alene å sikre disse gruppene rettsvern.

Albertine

«...den aller usømmeligste og forargeligste Natteløben»

Tekst: Johanne Bergkvist, Oslo byarkiv. // Illustrasjon: Silje Feiring

Politiforhør og rettsreferater fra Christiania på slutten av 1700-tallet gir rike muligheter til å rekonstruere prostituerte kvinners liv – basert på deres egne forklaringer. Her er søstrene elen og anne magretes historie.

Elen Trulsdatter ble i 1796 dømt til tukthus for løsgjengeri og «den aller usømmeligste og forargeligste Natteløben». I tukthusretten, en ekstrarett under bytinget i Christiania, ble hun og en annen dømt kvinne, Karen Sophie Olsdatter, omtalt som beryktede kvinnemennesker som vanket om på gatene og andre mistenkelige steder nesten hver kveld og natt fra det ble mørkt til etter midnatt – «til stor forargelse og ungdommens forførelse». I tillegg ble Elen anklaget for å løpe om på dagtid med en kurv under påskudd av å selge frukt.

Elen og Karen Sophie nektet for anklagene, men byens vektere hevdet at de hadde møtt dem både i og utenfor byen, hvor de hadde «ofte udi skammelig beskienket Tilstand løbet Folk paa Armene, og som saa almindelig bekiendt er, ubluelig have fahlbudne sig». Hovedanklagen mot kvinnene var løsgjengeri. Anklager om løsgjengeri rammet særlig tjenesteløse som manglet fast og stedbunden årlig tjeneste eller annen lovlig næringsvei, og var forankret i den stiftsomfattende tukthusanordningen og den landsomfattende tjenestelovgivningen. Dommen gir likevel inntrykk av at kvinnene hadde drevet aktiv gateprostitusjon knyttet til et større miljø.

eryktede us og gate rostitusjon

Prostitusjon var på 1700-tallet regulert av Christian den femtes Norske Lov av 1687. Loven gjaldt fram til den ble avløst av en ny kriminallov i 1842. Både menn og kvinner skulle straffes for å oppholde seg på horehus, og halliker skulle piskes og utvises fra byen. Loven

innebar dermed at både kjøp og salg, samt formidling av seksuelle tjenester, var forbudt. Politirapporter og tukthusets fangeprotokoller fra det siste tiåret av 1700-tallet viser imidlertid at disse bestemmelsene mot bordeller og halliker i liten grad ble brukt.

Men det var likevel ikke slik at myndighetene lukket øynene for prostitusjon, slik tidligere forskning har antydnet. Prostituerte kvinner ble straffet med tukthusarbeid, og disse sakene finner vi i rettsmateriale om løsgjengerisaker. I årene 1790 til 1802 ble 163 kvinner anklaget for løsgjengeri og forhørt på Christiania politikammer, og en tredel av kvinnene ble dømt til tukthus. Mange av kvinnene ble i tillegg til anklager om tjenestemangel beskyldt for løsaktighet, lidderlighet eller utukt.

Det kan være vanskelig å tolke disse kildene, siden politiforhørene ofte er vage og flertydige. På slutten av 1700-tallet var ordet «prostitusjon» ikke tatt i bruk, og kun unntaksvis ble det i forhørene utdypet hva slags utuktige handlinger, løsaktighet eller lidderlighet kvinnene var anklaget for, og om dette var en næringsvei. Følgelig er det en fallgrube for dagens forskere både å kategorisere all ulovlig seksuell aktivitet som prostitusjon, og alle som ble anklaget av politiet for å være løsaktige kvinner, som prostituerte, eller, som det tidligere har blitt gjort: å overse prostitusjon i kildene. Ved å sammenstille forhør av enkelte kvinner over tid og på ulike rettsnivåer får vi likevel et bilde av prostitusjonen i Christiania på slutten av 1700-tallet.

iten underverden

Christiania var i europeisk sammenheng en liten by. Ved folketellingen i 1801 bodde det omlag 11 000 personer i byen og forstedene. Til sammenlikning hadde det dansk-norske rikets hovedstad København 100 000 innbyggere, og London en million. Christianias størrelse gjør at det er lite sannsynlig at det fantes en omfattende underverden med prostitusjon og mange bordeller. Politiforhør og rettsreferater gir ikke et fullstendig bilde av byens prostitusjon, men de gir inntrykk av et lite antall små, bordellaktige vertshus, kalt beryktede hus, med kun noen få jenter innlosjert. Sannsynlig var brennevinnssalg en vel så viktig inntektskilde som prostitusjon. Disse vertshusene var i liten grad gjenstand for myndighetenes kontroll, og kun unntaksvis ble eierne anklaget for hallikvirksomhet. Større plass i forhørene har gateprostitusjonen, selv om det heller ikke her gis et utfyllende bilde. Til tross for at forbudet mot å oppholde seg på horehus gjaldt både kvinner og menn, er det de prostituerte kvinnene vi møter i rettsdokumentene. Byens vektere beskrev i forhørene en fast og synlig gateprostitusjon i enkelte områder som Ruseløkka, Møllergata, på byens kirkegårder og ved brygga.

villig et til forbedring

Elen Trulsdatter og hennes søster Anne Magrete ble i årene mellom 1792 og 1799 arrestert en rekke ganger og dømt fire ganger hver til tukthus for både løsgjengeri, løsaktighet og tyveri. Da de to søstrene ble dømt til tukthus i 1797, vektla politiet kvinnes u villighet til forbedring. De hadde blitt advart og straffet tidligere, men hadde likevel fortsatt å være «Løsgjengensker» og føre «et udsvævende Liv, hvortil verken Alderdom eller Svaghed skulle behøve at drive dem».

De var med andre ord arbeidsføre og hadde derfor ifølge politiet ingen grunn til å være uten fast tjeneste. Men allerede i 1793 oppga Elen i forhør at hun hadde forsøkt å få tjeneste, men at det ifølge festekona som formidlet tjenesteposter var umulig å skaffe henne en plass ettersom hun hadde vært på tukthuset året før. Tukthuskommisjonen uttrykte på 1790-tallet bekymring over den negative innvirkningen tukthuset hadde på de dømte. Spesielt for kvinner var det umulig å få tjeneste eller arbeid etter endt arbeidsstraff. I retten ble derimot de tidligere tukthusoppholdene brukt mot kvinnene. Fra 1790 ble færre alt i alt dømt for løsgjengeri, men et relativt stort antall kvinner ble likevel fortsatt dømt etter denne lovgivningen, og mange ble arrestert på mistanke om prostitusjonsaktivitet.

oralen i øysetet

Hvordan kan dette forklares? Etter hvert som færre ble dømt for løsgjengeri, ble det i dommene lagt større vekt på om de arresterte representerte et ordensproblem eller førte et uønsket levesett. Hensikten var å skille de myndighetene anså som «arbeidsvillige» fra de «arbeidsu villige», og «verdige» fra «uverdige» fattige. De prostituerte ble synlige som gruppe ved at moralske karakteristikk ble viktige for å betone ulydige handlinger og personlighetstrekk. Tukthusretten mente for eksempel at Elen Trulsdatter hadde et foragerlig vesen «over alle Ærbarheds Grændser». Hennes synlighet, uordentlige liv og gjentatte arrestasjoner ble sett på som uvillighet til forbedring, uavhengig fattigdom eller arbeidsløshet. Gjentatte tukthusopphold ga kvinnene store problemer med å få arbeid, men likevel slo politimesteren fast da han dømte Elen og Anne Magrete i 1797 at «intet er meer uundskyldeligt, end at et ungt, arbeidsført Menneske overlader sig til Dovenskab og Løsgjengerie og intet mere vist, end at Følgerne af en saadan Vandel genemlig blive et Liderligt Levnet, som til Slutning paadrager det Almindelige Byrder».

.....over alle
Ærbarheds
Grændser!

TUKTHUS →

PROSTITUERTE KVINNER BLE STRAFFET MED
TUKTHUSARBEID, OG DISSE SAKENE FINNER VI
I RETTSMATERIALET SOM LØSGJENGERISAKER.

Myndighetenes fokus ble dreid fra 1600-tallets pi-etisme og strenge lovgivning mot seksuallovbrudd, til 1700-tallets merkantilistiske vektlegging av statens økonomi og bestemmelser om tjenestevang. Anklagene om løsaktighet rammet dermed dem som var uten arbeid, og utukt og løsaktighet ble sett på som et uheldig resultat av lediggang. Dermed var lediggang og latskap roten til umoral og uorden, også prostitusjon. Elen og Anne Magretes arbeidsløshet og prostitusjon ble sett på som resultatet av latskap, og underforstått skulle de som arbeidsføre unge kvinner ha andre arbeidsmuligheter enn prostitusjon. Politiet mente derfor at tukthusstraff, som besto av hardt og monotont arbeid, var til nytte for både samfunnet og for kvinnene selv, til tross for at tidas reformideer skulle tilsi noe annet.

Generasjonsfattigdom

De arrestertes sosiale bakgrunn vitner om en underklasse preget av generasjonsfattigdom. Det store flertallet av de arresterte kvinnene der foreldrenes bakgrunn ble registrert, var døtre av husmenn, uspesifiserte arbeidere og daglønnere, krambodholdere og fattighjelpsmottakere. Ingen av de løsgjengerianklagede var døtre av bønder. Hadde de foreldre som hadde vært håndverkere, var disse enten døde eller på fattigkassa. Og fattigdommen var synlig. Da Elen og Anne Magrete ble dømt til tukthus, ble det oppgitt med et NB! at de manglet strømper og sko.

Men fattigdom alene var ikke nok til å rekruttere unge kvinner til prostitusjon; da ville det vært langt flere prostituerte, hevder den tyske historikeren Robert Jütte. Elen og Anne Magretes mor hadde tidligere blitt dømt for både hallikvirksomhet, tyveri og «natteløben», noe som tyder på at også hun hadde vært prostituert.

Prostitusjon var dermed en forsørgelsesmåte over generasjoner, og dette gir grunn til å dvele ved hvem som ble rekruttert til prostitusjon.

Elen og Ann Magretes far var soldat, et yrke der myndighetene ofte rekrutterte fra – og til – de fattigstes rekker. Faren døde året før Elen for første gang ble dømt til tukthus for tyveri, noe som kan ha vært ytterligere en utløsende årsak til umiddelbare pengeproblemer. Samtidig oppga Elen at hun ikke kunne ta fast og stedbunden tjeneste fordi hun måtte pleie sin tæringsyke mor. Moras sykdom og farens død er dermed to viktige årsaker til husholdets fattigdom, samtidig som både moras og søstrenes første tukthusstraffer må ha bidratt til en marginaliseringsprosess for jentene. Men selv om familien var i krise, ble ikke husholdet oppløst. Søstrene bodde mesteparten av tida hjemme hos mora, som i likhet med en rekke andre kvinner ble beskyldt for et løsaktig liv. Til tross for marginalisering gjennom hyppige arrestasjoner og tukthusdommer framstår altså ikke kvinnene som uten sosialt nettverk.

Enveisbillett?

Historikeren Olwen Hufton hevder at prostitusjon som forsørgelsesstrategi var en enveisbillett, ettersom prostitusjon ikke bare ga fattige kvinner inntekter, men i seg selv var fattigdomsskapende. Fattigdom var dermed ikke bare årsaken til prostitusjon, men også et resultat av prostitusjonen. En slik antakelse bekreftes av at norske prostituerte på 1800-tallet hadde lavere levealder enn den øvrige befolkningen på grunn av tuberkulose og syfilis, og at mange endte opp hos fattigvesenet «når de var fysisk uanvendelige som prostituerte». Hvordan stemmer dette med Elen og Anne Magretes

liv? At søstrene måtte pleie den tæringsyke mora faller inn i et slikt mønster. Ingen av søstrene ble imidlertid i noen av forhørene beskrevet som syke eller smittet med venerisk sykdom. Det er påfallende, ettersom myndighetenes frykt for smittsomme veneriske sykdommer kommer tydelig fram i flere av politiforhørene på 1790-tallet, og flere av de unge jentene som var anklaget for løsgjengeri ble underlivsundersøkt på politikammeret.

Ingen endestasjon

Det er ingen grunn til å romantisere prostitusjonserfaringene til åpenbart svært fattige kvinner, men det er grunn til å moderere Huftons påstand om at prostitusjon måtte være en endestasjon. For mange av kvinnene var prostitusjonen sannsynligvis kun midlertidig, eller én av flere inntekstkilder. Undersøkelser fra 1800-tallet viser at en stor del sluttet i prostitusjon fordi de giftet seg med menn fra nedre del av arbeiderklassen. Forhørene fra 1700-tallet gir inntrykk av at det ikke var skarpe skiller mellom den fattige underklassen i sin helhet og de arresterte løsgjengerianklagede kvinnene. Fattigdom med kroniske forsørgelsesproblemer og akutte livskriser, samt problemer med å skaffe eller holde på fast og stedbunden tjeneste, framstår som den viktigste forklaringen på rekruttering til prostitusjon. For søstrene Trulsdatter var det ikke bare prostitusjonens isolerte virkninger som ser ut til å ha ført til marginalisering, men også de gjentatte tukthusstraffene.

Hvordan gikk det med de to kvinnene? I 1799 var begge søstrene på tukthuset samtidig. Elen var nå omtrent 27 år og Anne Magrete 24 år. Den sjuende desember rømte de fra tukthuset med hjelp fra portnerens datter som låste dem ut. Etter det finnes det ikke spor av dem i tukthusets fangeprotokoller, og heller ikke i folketellingen av 1801. I sju år hadde de vært forhørt omtrent årlig, nå forsvant de fra myndighetenes kontroll. Om prostitusjonen var en enveisbillett til vedvarende fattigdom eller om søstrene skapte seg et annet liv, forteller kildene dermed ikke.

•Johanne Bergkvist (2008): «En Haard og Dyr Tid». Fattigdom, tiggende og løsgjengeri i Christiania 1790–1802. Masteroppgave i historie. Oslo: Universitetet i Oslo. Kan lastes ned fra: www.duo.uio.no •Kong Christian den femtes Norske Lov av 1687, Oslo: Universitetsforlaget 1982. www.hf.uio.no •Folketelling 1801. Lest på www.digitalarkivet.uib.no •«Om Tugt- og Forbedringshuse i Norge». Riksarkivet, Det danske kanselliet, Skapsaker, Skap 16, pakke 31 Litera A I og B.	•Tukthusanordningen av 1741, Lest på: www.hf.uio.no •Statsarkivet i Oslo, Christiania politikammer, Ic Forhør, Ica Forhørsprotokoller 1776–1871, Etterforskning, Forhørsprotokoll III 29/5 1786–26/6 1790, Forhørsprotokoll IV 5.7.1790–25.7.1797, Forhørsprotokoll V 29/7 1797–4/8 1800, Forhørsprotokoll VI 5/8 1800–28/11 1803. •Statsarkivet i Oslo, Christiania tukthus, Fanger, Rekke II, Fangeprotokoll 3, 1775–1809. •Statsarkivet i Oslo, Christiania tukthusrett, Christiania I, Byfogden A, F Rettergang, Fa tingbøker, Nr. 73 16/7	1789–4/7 1793 og Nr 74a 11/7 1793-6/1 1796. •Litteratur: Robert Jütte (1994): Poverty and deviance in early modern Europe. Cambridge University Press. •Anne Lise Seip (1984): Sosialhjelpstaten blir til. Norsk sosialpolitikk 1740-1920. Oslo: Gyldendal. •Aina Schietz (1979): «Prostitusjon og samfunn i 1870- og 1880-åras Kristiania». I: Jan Eivind Myhre og Sigurd Østberg (red.): Mennesker i Kristiania. Sosialhistorisk søkelys på 1800-tallet. Oslo: Universitetsforlaget.
--	---	--

Tekst: Siri Lindstad, frilansjournalist og medredaktør av Albertine.
//Illustrasjon: Silje Feiring

Nora

ANGÅR ALLE KVINNER

Seksualisering av det offentlige rom var et av de store diskusjonstemaene i Sverige i rene etter trosskiftet. Enn leter de svenske feministene etter noen måter å snakke om sex, kjønn og makt

– I Sverige snakker man ikke om seksualisering av det offentlige rom på samme måte som før. Det kjennes som om den debatten i stor grad var koblet til den forrige regjeringen, som et sosialdemokratisk prosjekt.

Det sier Ulrika Dahl, høyskolelektor ved Södertörns högskola i Stockholm der hun underviser blant annet i kjønn og seksualitet. Dessuten er hun skribent og feministisk aktivist.

– Diskusjonen om seksualiseringen av det offentlige rom handlet den gang ikke bare om moral, men var også en kritikk av kapitalismen, kommersialisering og nyliberalisme; kort sagt et annet politisk paradigme. Og nå, med den konservative koalisjonsregjeringen vi har i dag, kjennes hele diskusjonen plutselig bare helt ute. Jeg synes i alle fall det har blitt vanskeligere å komme med den typen kritikk som jeg og mange med meg kom med mot det hegemoniske feministiske prosjektet på begynnelsen av 2000-tallet. Det kjennes nemlig som argumentene mot generaliseringer har blitt overtatt av høyrekreftene, av de som bare vil se individer. Det å ikke snakke om kjønnsmaktsstrukturer og kvinners kollektive erfaringer blir som å spille ballen over på de nyliberales banehalvdel.

For mange mennesker er det ikke noe selvfølgelig prosjekt å skulle ta tilbake ordet.

Jeg synes det er mer slitsomt når kvinner klager over hvordan jeg kler meg enn når menn tar kontakt og spør om sex.

Når Ulrika Dahl snakker om «den gang» da det var lettere å kritisere «statsfeminismen», sikter hun til tiden rundt årtusenskiftet, da hun flyttet hjem til Sverige etter mange års studier i USA.

– Jeg ble så overrasket over å oppdage hvordan det svenske likestillingsprosjektet tedde seg. Kvinner var kvinner og menn var menn, liksom, og de var først og fremst mødre og fedre. Det var langt mellom analyser av kryssende maktstrukturer, for eksempel i forhold til seksuell identitet, etnisitet, klasse og så videre. Og mennene kunne deles i to grupper: de «gode», som var likestilte pappaer, og de «onde», som slo og som kjøpte sex, og som derfor skulle bekjempes.

orede a en

Sexkjøpsloven kunne i 2009 markere tiårsjubileum i Sverige. Samme år som loven trådte i kraft, i 1999, startet den svenske skolekampanjen «V gra kallas hora». Bakgrunnen var blant annet en doktoravhandling der en undersøkelse blant jenter i 12-årsalderen viste at 46 prosent hadde blitt kalt «hore» og 38 prosent blitt kalt «fitte». Aksjonen ble dratt i gang av den såkalte Elevkampanjen, som omtaler seg selv på sine egne nettsider som en «k mpande demokratisk socialistisk ungdomsorganisation». Aksjonen fikk mye oppmerksomhet, og er fortsatt aktiv. Men den skapte også en

motreaksjon, spesielt blant såkalte ueerfeminister, det vil si feminister som kritiserer heteroseksualiteten som norm og tankegangen om to gjensidig utelukkende kjønnskategorier. «Våga kallas hora», lød deres slagord.

– «V gra kallas hora» ble, i likhet med likestillingspolitiske tiltak for øvrig, de «gode» jentenes prosjekt, veldig preget av en middelklassediskurs, påpeker Ulrika Dahl, og henviser til sosialantropologen Fanny Ambj rnssons doktoravhandling *I en klass för sig*. I ett år fulgte Ambj rnsson jentene i to ulike klasser på videregående skole, en allmennfaglig klasse preget av elever med middelklassebakgrunn, og en mer yrkesrettet klasse med elever som først og fremst hadde arbeiderklassebakgrunn.

Fordi jentene i yrkesklassen hadde en stil og en estetikk der de gjerne sminket seg kraftig, gikk med utringete topper og var tøffe og breiale, løp de en større risiko for å bli sett på som « horer » av medelever, til tross for at de ikke nødvendigvis hadde hatt mer sex enn andre. For å underminere andres nedlatende kommentarer kalte jentene hverandre derfor gjerne for hore, for på den måten å gjøre ordet til sitt, kunne Ambj rnsson vise. Hun har i intervjuer i etterkant av avhandlingen stilt spørsmål ved forbudet en del skoler har innført mot å kalle hverandre for hore.

Etter Ambj rnssons mening kan et slikt tiltak bare innebære ytterligere en måte for voksenverdenen å fortelle disse jentene at de ikke er «fine» nok som de er. Deres utsatte status vil altså ikke nødvendigvis bli høyere av et slikt tiltak. Samtidig poengterer Ulrika Dahl at man bør tenke gjennom for hvem det er interessant å ta tilbake horebegrepet.

– For mange mennesker er det ikke noe selvfølgelig prosjekt å skulle ta tilbake ordet. Hore er et svært ladet ord og er ofte koblet til begreper om ære, noe som finnes i alle kulturer.

la paka pen

I kjølvannet av v gra/våga kallas hora-diskusjonen begynte enkelte å snakke om «slampighet som feministisk strategi». Blant dem var Reb Kerstinsdottir, som har skrevet artikkelen på de neste sidene. Det svenske ordet har mange av de samme konnotasjonene som «slutty» på engelsk, og Ulrika Dahl sier at det i første rekke handler om å ha en aktiv seksualitet og uttrykke den i det offentlige rom.

– Det dreier seg for eksempel om å være den som sjekker opp, og om å kle seg utfordrende.

I 2007 kom Dahl med boka *Femmes of power. Exploding Queer Femininities* sammen med fotografen Del Lagrace Volcano. Her løfter hun fram og diskuterer ulike former for skeive femininiteter, det vil si former for femininiteter som bryter med normer og forventninger for hvordan en «ordentlig» kvinne skal være. Det kan for eksempel være snakk om feil kropp (for liten, for maskulin, for feit, for mye hårvekst, gal hudfarge), eller feil oppførsel (horete, asekseuell; you name it).

Også Dahl selv kjører en stil som nok bryter med hva mange forventer fra en høyskolelektor.

– Nettingstrømper med hull, korte skjørt, høye hæler, fuskepels, boa, ekstremt mye sminke, og åpenbart veldig bleket hår, beskriver hun seg selv og ler.

– Det er en stil og en estetikk som av mange sikkert ses på som horete. Men den er jo også pønk og femme og 1990-tall. Jeg vet jo imidlertid at stilen leses som en seksuell invitasjon, og det må man bare lære seg å håndtere. Jeg synes det er mer slitsomt når kvinner klager over hvordan jeg kler meg enn når menn tar kontakt og spør om sex. Manglende solidaritet mellom kvinner er rett og slett et problem. «Hora» angår alle kvinner, ettersom hun møtes med avsmak og frykt. Det er tydelig at mange er redde for å smittes av et horestigma. Lenge var stilen et prosjekt som hadde mye å gjøre med at Dahl jobber innenfor nettopp akademien.

– Først og fremst er dette jo meg, og som så mange andre kjenner jeg meg ofte utenfor i akademien. Kanskje kan stilen min signalisere at slik som dette kan også kunnskap se ut, slik som dette kan du også gjøre. For meg henger kropp og estetikk alltid sammen med intellektuelt arbeid. Men igjen understreker Dahl at det å utfordre og ta tilbake et horestigma er mye lettere å gjøre for henne enn det ville vært for mange andre.

– Mine bevegelsesmuligheter bærer preg av mine privilegier. Det er noe jeg har pratet med mine ikke-hvite og yngre kollegaer om, om hvor mye og når man kan eksperimentere med klær i akademien. Mine afrikanske kollegaer går jo i dress, og det må de på grunn av det rasifiserte arbeidsmarkedet vårt. Mens jeg kanskje tas for å være student, tas de for å være rengjøringspersonale.

ink l rell rlesk

Sexarbeiderne og deres kunder gikk under jorden da loven trådte i kraft for ti år siden. Men paradoksalt nok vokste den høyst seksualiserte burlesktrenden samtidig fram for fullt, i Sverige, som i Norge og den vestlige verden for øvrig. På S dra Teatern i Stockholm, en kulturens høyborg midt i byen, arrangeres det jevnlig såkalte Hootchy Kootchy Club Nights for den opplyste allmuen.

– Min første tanke da Hootchy Kootchy Club startet opp for noen år siden var at åh, så interessant og morsomt at vi nå endelig får burlesk til Stockholm! Jeg hadde forventninger om avvikende kropp, subversive scene-numre, alt dette jeg hadde sett andre steder i verden. Men på Hootchy Kootchy Club var det stappfullt med fyrer som bare stod og brølte, og på scenen var det ofte små, tynne, hvite, heteroseksuelt pene jenter som var stjernene. I landet som kriminaliserer sexkjøp blir burlesk lett redusert til striptease. Men finner det sted på S dra Teatern er det altså snakk om kultur og ikke «snusk», sier Ulrika Dahl ironisk. Med burlesktrenden har vi også fått nye undertøysmoter, inspirert av nostalgisk bordellestetikk. Selv den trauste butikkjeden Kappahl lanserte kolleksjonen Vintage tidligere i høst, med et vell av sorte blonder og gjennomsliktig undertøy.

Så mens forbudet mot kjøp av sex ser ut til å stå stadig sterkere i Skandinavia, selger sex som aldri før.

– Det finnes helt tydelig en fascinasjon for myten om hora. Der er også burlesktrenden, og denne litt Moulin Rouge-inspirerte romantiseringen er veldig kulturelt interessant. Det er paradoksalt at man forbyr kjøp av sex, samtidig som kommersialiseringen av seksualitet og sex som konsumpsjon preger vår samtid stadig mer og mer, sier Ulrika Dahl.

"Senare frågade hon sig varför någon annan skulle ha makten att förnedra henne med det ordet, och valde i stället att göra det till sitt".

TEKST: REB KERSTINSDOTTER
ILLUSTRASJON: KRISTINA AALANDSLID

Under sommaren 2007 skrev jag en debattartikel om slampighet som feministisk strategi för den svenska tidningen Arbetaren. Artikelns huvudsakliga ståndpunkt var att ordet slampa skulle återtas för att (i feminismens namn) slampa och gå så på offentliga platser. Som teoretisk utgångspunkt användes Gayle Rubins sexuella värdehierarki, där den tillfälliga, ickereproduktiva, ickemonogama, icke-heterosexuella offentliga sexualiteten rangordnas bland de lågstående och utsatta för olika typer av repressalier på grund av detta – något som tydliggjordes under den sommarens diskussion om låten "Dunka mig gul och blå" med Frida Muranius. Exemplet var, enligt mig, slående. En kvinnlig artist som sjöng om att hon ville suppa någon snygg och ligga med honom blev bannlyst från flera radiokanaler med hänvisning till att den var kvinnoförnedrande och reducerade kvinnor till tre hål. Muranius vulgära sätt att uttrycka kåthet var för mycket och kunde väl aldrig vara autentiskt? För att rödda kvinnors heder, stoppades låten.

Det andra exemplet var taget från mitt eget liv och delades av många med mig: en erfarenhet av att ständigt bli ifrågasatt för sin flersamhet, sitt intresse av offentligt uppvisande av affektioner/relationer/sex. Också ett minne från mina tidiga tonår, där mitt sexuella beteende blev en fråga för alla tjejer på det högskolestadiet där jag gick: alla skulle få diskutera hur det "som hönt under helgen" kändes. Jag hade hånglat med flera killar samma kväll och bar dessutom push-up. Min mamma bad mig tänka över mitt rykte. Och så vidare.

Artikelns upprinnelse var ett panelsamtal under samma titel, vilket gavs under Stockholm Pride samma sommar. Samtalet inrymde en företrädare för gruppen Stolta slampor ("We're Here, We're Wet, Get Used to it"); en femme-aktivist; en relationsanarkist och en av dem som en gång var med och organiserade kampanjen "Vad kallas din hora" under 1990-talet, men på senare tid omvärderat densamma. Fokus i

samtalet låg på olika sätt att förhålla sig till begreppet slampa, men med en gemensam åsikt bland deltagarna – att det fanns en feministisk vikt i att (kalla sig) slampa. Paneldeltagarna enades om att det var en realitet att tjejer ständigt slås mellan att å ena sidan uppmuntras till att uppskatta killar, romantik och sex (åtminstone om de är i rätt ålder) och att å andra sidan bli förnedrade/trakasserade/våldtagna om de går på fel sätt. Damn if you do, damn if you don't.

Kritiken som kom efter samtalet/texten rörde sig på alla led. Allt från värdekonserverna grupper som vill bevara "klassiska dygder" och ansåg att sex bör bevaras som en del av den klassiska njutningen mellan (olika) partners. Den kritik med mest substans kom inte helt oförvånat från radikalfeministiskt håll – Kakan Hermansson och Lea Honorine svarade i Arbetaren med en artikel vars fokus låg på att hålla maktperspektiv i minnet. De ansåg att slampighetsdiskussionen var ett uttryck för det nyliberala individperspektivet som dominerade debatten om sexualitet och prostitution, och reducerade sexualpolitik till medelklassig subkultur utan maktperspektiv. Endast en ytterst liten och privilegierad grupp kan våga att kalla sig för slampa, menade de och jämförde sammankopplandet slampkamp – sexarbetares kamp med det historiska (och samtida) misstaget att placera den kamp lesbiska kvinnor från arbetarklassen för tillsammans med verklassbarns. De gjorde dock en viktig poäng i att det var viktigt att se maktskillnader även inom utsatta grupper. Inom grupperna hbt-personer, kvinnor, sexarbetare finns alltid makthierarkier. En sådan sammanslagning riskerar därför alltid att glömma bort den svagare gruppens intressen. Och debatten om slampor och sexarbetares situationer är inte samma debatt: det handlar om vitt olika problemkomplex och om olika lösningar. Dock finns en gemensam nämnare när det kommer till stigmatiseringen av gruppen. De drabbas av samma maktstruktur:

heteronormativiteten – förresten llningen om att det finns kvinnor och män och hur de ska bege sig varandra.

I min ursprungliga text försökte jag göra en liknelse för att poängtera problemen i kampanjer som "Vågra kallas hora". Jag sa att vi inte kan tillåta att en grupp (horor) förnedras för att en annan inte vill bli förnedrade (kallade hora). Underförstått: vi kan inte för en politik som går ut på att slå nedåt, på varandra. Den feministiska kampen måste nödvändigtvis föras i solidaritet. Problemet ligger i konflikten mellan horors rätt att bli respekterade – oavsett om sysselsättningen är självvald eller inte – kontra tjejers rätt att inte bli förnedrade. Kampanjer såsom "Vågra kallas hora" hade en angelägen utgångspunkt: tjejer på svenska skolor blir trakasserade. Som slagträ användes ordet hora – ett ord som tjejerna ville opponera sig mot. Men egentligen hade ordet inte nödvändigtvis någonting att göra med tjejernas sexuella beteende: hora var ett av de förnedrande ord man hade att ta till. På samma sätt som böj/flata/mongo/cp-barn. Det "Vågra kallas hora" gjorde fel var genom att säga att förnedringen låg i själva ordet istället för att fokusera på kränkningen, och inte heller ifrågasätta att horpositionen blev den värsta möjliga för en tjej som ville bli respekterad. Vad gjorde detta med synen på tjejers sexualitet? Vad gjorde detta med synen på sexarbetare?

När ordet slogs mot slampiga tjejer fick det såklart också en ytterligare innebörd: det blev ett sätt att straffa ett felaktigt beteende. I det ovan refererade panelsamtalet sade Linn Ohlsson, en av initiativtagarna till Vågra Kallas Hora-kampanjen, att det hade varit viktigt för henne att höra att hon inte skulle behöva bli förnedrad genom att kallas hora. Senare frågade hon sig varför någon annan skulle ha makten att förnedra henne med det ordet, och valde istället att göra det till sitt. Andra resonerar på samma sätt. Genom att kalla oss slampor/horor/bad girls benämner vi oss med det andra kallar oss i ett försök att förge dem som vill förnedra oss. Hermansson och Honorine kritiserade frågan om att "ta tillbaka" ordet slampa, eftersom ordet enligt dem aldrig tillhört oss. Men om det tillhört oss hade det blivit vårt, var svaret. Genom historien berättas det om horluror, stening, sterilisering. Straff för att se till så att kvinnor skulle hålla sig på sin kant.

Konflikten mellan feminister om synen på sexarbete kommer förmodligen alltid att finnas kvar. På samma sätt är det med (viss typ av) sexualpolitik och tjejer

feminism som vill ge maximalt (sexuellt) utrymme till individerna. Kritikerna menar att frågorna är till för en privilegierad medelklass som inte har någon uppfattning om reella problem, som inte ser maktstrukturer och som förklarar. Det är viktigt att förstå att det inte är oproblematiskt att omvända en sexuell position (slampa), att uppmuntra tjejer att bejaka sin lust och lämna skammen därhän: det kommer att få konsekvenser för dem. Det är viktigt att se de maktstrukturerna, och att alla inte har möjlighet att välja alla positioner som det ser ut nu. Det är också viktigt att påminna sig om att både texten och samtalet utgick tydligt från en tjejer kontext. Den heteronormativitet som slår mot slampor (och horor) slår också mot tjejer i allmänhet och då i sammanlänkad form mot tjejera slampor.

Det finns två slutliga frågor på frågan: är slampighet subversivt? Och är slampighet verkligen en feministisk strategi eller är det feminismen som är vår strategi för att få (vara) slampa?

Det subversiva i slampigheten torde vara klart: det är fortfarande en extremt brännbar fråga. Det kan ses i porträtteringen av Britney Spears – oskulden som blev slampa och sedan "galen" (Linn 2008). Kampen handlar om att alla rätt till sin egen kropp, till samtyckande sex, till sina egna val. Slampan begär på fel sätt. Hen begär sex utan kallelse. Hen begär i offentligheten. Hen är olöslig. Redan att tala om slampighet är uppenbarligen inte väl mottaget. Det borde jag säga att slampan är subversiv: genom sina handlingar tar hen plats. Att hen blir kritiserad är ett tecken på det hen går emot normerna. Så länge hen gör det för sin egen skull kommer hen att få slåss mot skam och skuld och förhoppningsvis vinna lusten och vidga sitt eget livs-utrymme. Det remoter jag inte söker på att slampandet i sig kan kallas en strategi. Visst kan man välja att tala om/ha sex på utvalda platser och så, för att synliggöra "felaktig" sexualitet/lust, för reaktionernas skull, för att förvirra och förargra. För att peppa. Men slampkampen måste också inkludera de som inte slampar som strategi. Som inte tvekar på sitt handlande som en i alla steg (tjejer)feministisk handling. Kampen handlar som sagt om att skapa rum för personers sexuella begär, för att ge dem tillgång till sin lust. Och genom feminismen kan vi förstå de processer som förnekar dem det och hitta sätt att argumentera för den rätten. Att kalla sig slampa och hylla sin och andras slampighet kan vara nog så viktigt för individens självbekräftelse. Att göra det kan också utvidga livsutrymmet för andra.

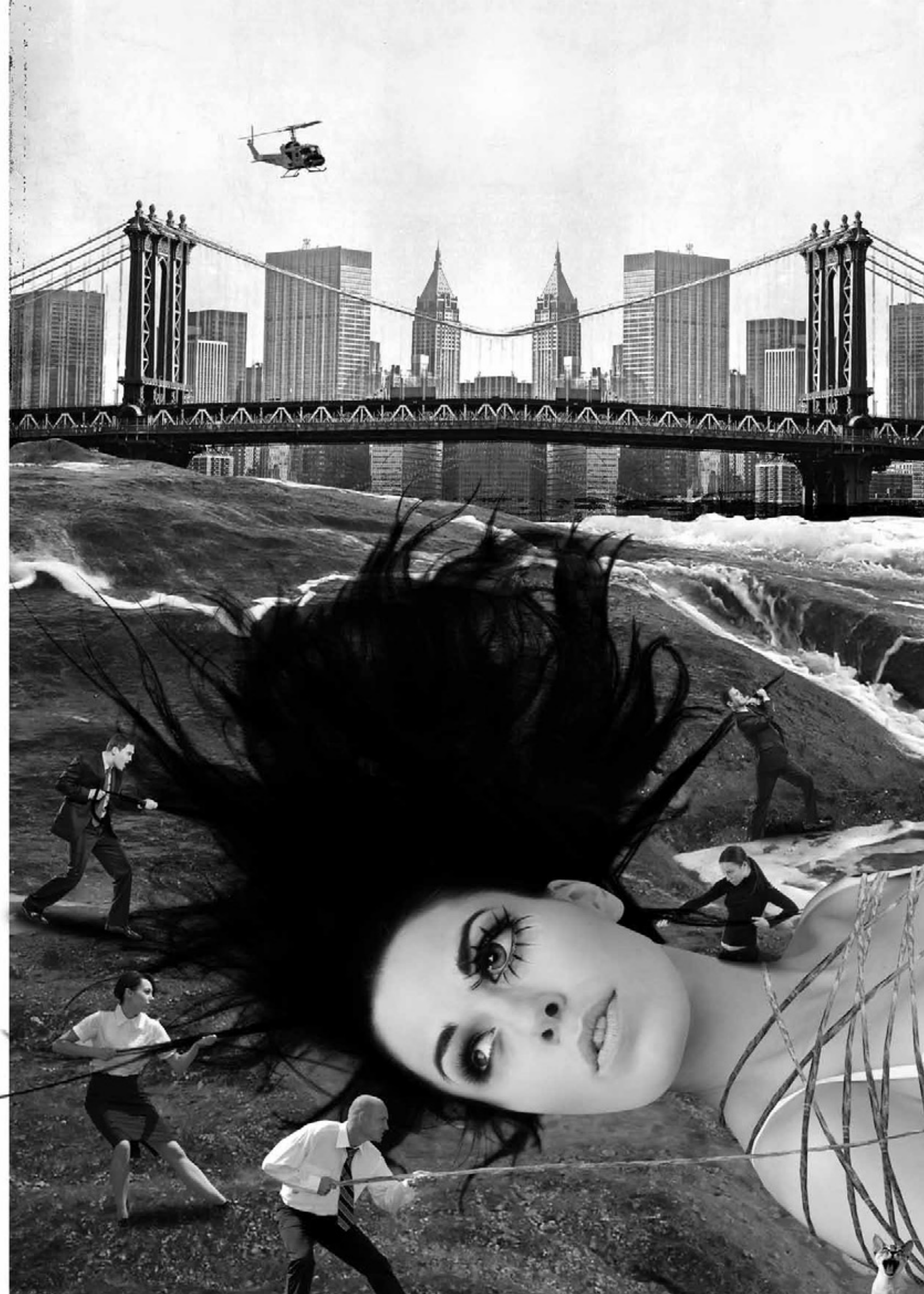
ER:

- Kerstinsdotter, Reb: "Slampighet en feministisk strategi", i Arbetaren, 070802.
- Hermansson, Kakan & Honorine, Lea: "Sexualpolitik för medelklassen", i Arbetaren, 070822.
- Kerstinsdotter, Reb: "Slampa och hora – inte samma debatt", i Arbetaren, 070918.
- www.stoltaslampor.org Scanda-

- lously Queer: "Vågra kallas hora eller våga kalla sig hora?"
- Sexy Pimpinella: "Denna eviga polarisering" www.sexypimpinella.blogspot.com
- Mattson, Åsa: "Slampighet, feminismens nya väg?", i Salong K, 070805. www.salongk.se

- Rydberg, Carina: "Kvinnor måste göra det 'med hjärtat'", i Dagens Nyheter, 070625.
- Linderborg, Åsa: "Rosing & Gynning - kvinnor med klass", i Aftonbladet, 070607.
- Johansson, Nina: "Slampan – den nya feministen", i Aftonbladet, 070806.
- Lönn, Maria: "Motstånd med

höga klackar", i Ottar www.rfsu.se

Tekst: Astrid Renland // Illustrasjon: Silje Feiring

ALLE MENN ER HORER

Kjønns sosiolog og forfatter Preben Z. Møller hevder at det er perversjon å trekke paralleller mellom kjøp av sex og naturlig mannlig seksualitet.

Den perverse er forfatteren Mads Larsen, som i en kronikk forut for Møllers hadde anklaget staten med statsfeminismen i front for å stenge av den seksuelle pariaklassens sikkerhetsventil, nemlig sexturismen, der taperne på det norske sjekkemarkedet fortsatt er attraktive sammen TEN 7.12. 2008) Der Larsen ser verdighet for mennene ser Møller bare bunnløs fattigdom og feilslått distriktspolitikk, og tar til orde for at loven skal (om jeg leser ham rett) omhandle både kjøleskap og ekteskap. Men det er ikke disse to forfatternes forståelse av sexturisme som er hovedsaken her. Det interessante er hvilket syn på kjøpere av sex som formidles.

For ifølge Møller og Larsen er menn som kjøper sex noe annet og helt forskjellig fra menn flest: Menn med en avvikende form for seksualitet eller tapere i kjønnsmarkedet. Sexkjøp har muligens aldri vært en snakkis blant gutta, selv om undersøkelser viser at debut ofte skjer på firma- eller guttetur i utlandet, men det er likevel interessant å se hvordan sexkjøpere nå klassifiseres innenfor en bestemt kategori av menn. Menn som skiller seg ut både når det gjelder seksualitet og maskulinitet.

Tapere?

Horebukker, punters, johns, patron, torskar eller hvilke andre populære slengnavn ulike land har valgt å bruke på menn (heterofile) som prostitusjonskunder, har i motsetning til prostituerte; putas, slut, tramp, hooker horer, skjøger, pendlet mellom normalitet og avvik, mannlighet og taperstatus alt etter hvilken posisjon kommersiell sex har hatt i relasjon til familie, sex, kjønn og andre samfunnsmessige forhold. Men om man ser bort fra tiden da Calvin regjerte Genève og sex uten annet mål enn forplantning ble sanksjonert med både offentlig uthenging og forvisning, har kjøp av sex blitt forklart som et uttrykk for menns seksuelle behov, og den tanken lå antagelig også til grunn for avkriminaliseringen av kunder som fant sted med kriminalloven av 1840. At kunder er en særskilt kategori menn ble for eksempel behørig avvist av 1980-tallets anti-prostitusjonsaktivister som tok til orde for å flytte stigma fra selger til kjøper

— derav begrepet horekunder og gjeninnføringen av straffeapparatets moralske pekefinger mot de syndige.

Med et mulig unntak for dr. Brooke Magnanti som visstnok har stått fram og avslørt at hun er identisk med Belle de Jour, Englands mest berømte sexarbeider som skrev bloggen «Diary of a London call girl», er ikke prostitusjon feltet der folk har for vane å komme ut av skapet. Og som Belle de Jour er et eksempel på, så er det at når det skjer, er det den parten som selger sex, som frivillig taler om sine meritter. Men takket være amerikanske politirapporter og den internasjonale tabloidpressens dyneløfting vet vi noe om kjøpere av seksuelle tjenester. Vi vet at personer som Hugh Grant, Eddie Murphy og New Yorks tidligere guvernør Eliot Spitzer for å nevne noen, bokstavelig talt har blitt tatt med buksene nede og måttet innrømme kjøp av seksuelle tjenester. Fremstår disse som harry, perverse eller tapere? Nei. Riktignok er de ikke akkurat min type menn noen av dem, men jeg assosierer absolutt ingen med det bildet som Møller og Larsen tegner av de ynkeverdige.

Moral og politikk og sånn

Litt over et tiår etter at Jens Bjørneboes Uten en tråd ble bannlyst i det norske samfunn og i de dager da pornobålene ennå brant, dannet en gruppe menn med tilhørighet til den radikale venstresiden Mannfolk mot porno. Budskapet var at porno korrumperte menns seksuelle fantasier og er et hinder for nærhet og ømhet, men også at progressive menn ikke leser porno. Sistnevnte var muligens både en form for disiplinering av egne rekke og et mer indirekte budskap om at progressive menn ikke var som andre menn.

Ser man bort fra Bjørneboe som hevdet at samfunnets sexmoral var et overgrep mot folket og seksualiteten og Larsen som taler artens pariakastes sak, er ofte menns røst i det offentlige rom tonet med moralisme mot porno og prostitusjon. Men saken kan jo også brukes til å promotere andre gode saker. Aps Jan Bøhler var som vi husker mest sjokkert over hvordan svarte kvinners tilstedeværelse førte til moralsk forfall i Oslos gater og har i ettertid gjort seg

I ♥ SEX

til en markant talsmann for å overkjøre FNs forsøk på å få Norge til å føre en mer human migrasjons- og asylpolitikk. Mens SVs Audun Lysbakken gjorde politisk karriere på koblingen mellom vold mot kvinner og prostitusjon i beste George Bush-stil. Akkurat som et lovforbud kan beskytte kvinner mot overgrep.

Forbud mot erotisk litteratur, betongmurer foran pornosjapper og pornobål til tross, sex utenfor forplantning er normalt, og det er tillatt med kjønnsorganer i bevegelse. Strippefesten har tatt veien ut av lugubre barer til trendy treningsstudioer, og det er bare kvinnegruppa Ottar som snakker om å forby porno.

Det spesielle med sex

Hva er det som gjør seksuelle relasjoner der den ene betaler den andre med penger, til noe radikalt forskjellig fra andre seksuelle relasjoner som mennesker involverer seg i? Et ankepunkt kan jo selvfølgelig være at kjøp av sex ikke bunner i et gjensidig, men et ensidig begjær. Men hvor mange knull handler om gjensidig begjær i alle fall om man tenker seg at gjensidig tenning bør være utgangspunkt for at man havnet i halmen. Det er et kjent fenomen at mange menn drar nytte av sin sosiale posisjon til å få sex. Noen kan også være villig til å gi ansettelser, platekontrakter, høyere lønn, bedre karakterer eller hva det måtte være av attraktive goder for seksuelle tjenester utført av en kvinne som ellers vil være uopnnåelig.

Så langt er det bare Madonna som har satt fingeren på menns løsaktighet og hevdet sin rett til å utnytte muligheten da hun ble beskyldt for å knulle seg til platekontrakter. Og hvorfor skulle ikke andre kvinner kunne ha økonomisk utbytte av den muligheten at noen er villig til å betale for sex, enten det gjelder rene penger, ekteskap eller materielle ting? For selv om sex- og romanseturisme kan være et, la oss si voldsomt syn, skiller ikke den gruppen seg radikalt ut fra andre charterturister som har valgt tredje verdens land som billige fornøylesparker for fritid, fest og fyll. Det er da heller ikke bare stakkarslige menn som har sex, drugs and rock'n roll som hovedformål med ferien. Norske partylover har, som det sies på de mange chattesidene der ferieminnene utveksles, høyest mulig

promille og flest mulig knull for øyet når de farter av gårde til sine to uker på charterferiesteder ved Middelhavet. Målet er ikke lokale jenter, men andre like overstadig berusede unge, kvinnelige turister. Her hjemme lusker mange rundt bardisken, på dansegulvet og nachspiel i påvente av at G&T-brillene skal bli så dugget at man kan forføre noen til senga.

Så skulle konseptet helgefyll med flest mulig onenightsstands handle om gjensidig begjær? Nepp, med så høy promille. Et ønske om nærhet, ømhet og respektfull sex? Kanskje, men sjelden i praksis. I langt de fleste tilfellene orker man knapt å se hverandre øynene dagen derpå. Og at motivet ikke er penger, men ulike former for sosial kredibilitet, gjør vel ikke akten mer aktverdig.

By seg fram

Det er nærliggende å mistenke Møller og Larsen for å delta i den offentlige debatten som et ledd i promotering av egne litterære verker. Møller har som kjent skrevet *Deflora*, om en halvgammel mann som forelsker seg i en thailandsk jente på 18. Og ifølge omtalen bidrar denne boka til å menneskeliggjøre sexkjøpere, mens Mads Larsens *Onkel Dudde får seg norsk dame* handler om onkel Dudde som skal læres opp til å sjekke noe annet enn horer. Begge figurene fremstilles som taperne i dagens maskulinitetsprosjekt, enten avdanket, livstrett intellektuell som opplever en ny vår i møte med en ung sexarbeider i Pattaya, eller, som hos Larsen, bare rett og slett jævlig harry. Viktige bidrag i debatten om sexkjøp? Nepp! Sex kan som kjent brukes til så mangt, også for menn. Og alle menn er horer.

SEKSUALMORAL I LOV OG PRAKSIS?

r de slik a fordi jeg ar sex s ve jeg noe o va so er skadelig eller nedverdiggende for andre

Straff er samfunnets strengeste virkemiddel ovenfor enkeltborgerne. Straffens begrunnelse er komplisert, men to hovedhensyn kan anføres; prevensjon og atferdsdireksjon. Målet med straffen er å oppnå et ordnet samfunn og å beskytte personer mot overgrep. Straff er ikke løsrevet fra moral, og spesielt når «samfunnsnytte» begrunner et straffebud, så vil jus og moral delvis sammenblandes.

I straffeloven finner vi to bestemmelser som relaterer seg kun til prostitusjon. Det ene er den såkalte hallikbestemmelsen, den andre er det nye såkalte sexkjøpsforbudet. Hvordan er det så med de to nevnte bestemmelsene? Er det kun seksualmoral som begrunner reglene, eller finner vi også andre hensyn som ikke er moralsk fundert?

raffere slig reg lering

Hallikbestemmelsen, § 202 i straffeloven, setter straff blant annet for den som «fremmer andres prostitusjon» eller leier ut lokaler til benyttelse til prostitusjon. Det er viktig å påpeke innledningsvis at denne bestemmelsen ikke krever at den som straffes har utnyttet sexarbeideren. Det er tilstrekkelig at man legger til rette slik at en person kan selge sex. For de fleste vil dette stride mot den intuitive forståelsen av hva en hallik er. I ordbøker er også en hallik definert som en person som livnærer seg av at andre personer selger sex. Det skjer enten ved at han/hun lar den prostituerte forsørge seg, eller ved at halliken stiller husrom til disposisjon og at han/hun formidler tjenestene og tar prosenter av inntekten.

Etter nyttår 2009 fikk vi en ny bestemmelse i straffeloven, § 202 a, det såkalte sexkjøpsforbudet. Denne bestemmelsen setter straff for den som mot vederlag skaffer seg eller andre seksuelle tjenester eller omgang. Heller ikke denne bestemmelsen setter som vilkår at kvinnen eller mannen som selger seksuelle tjenester er under tvang. Ved gjennomgang av forarbeider til bestemmelsene og praksis knyttet til hallikbestemmelsen, finner jeg at argumentene for straff kan rubiseres i fire hovedkategorier. Noen er tydelig formulert, mens andre er mindre uttalt. Noen ganger er kun ett argument benyttet, mens i andre sammenhenger anføres flere. Jeg vil i det følgende se nærmere på de ulike argumentene.

Kjøp og salg av sex er skadelig for sa f nne

I høringsnotatet fra Justisdepartementet til ny § 202 står følgende: «Kjøp av sex er uønsket uansett årsakene til at den enkelte selger sex». I Norge ønsker vi (eller rettere sagt, lovgiver) ikke at kjøp og salg av sex skal finne sted. Dersom dette ikke bare skal tolkes som et moralsk postulat, må man forstå utsagnet dit hen at samfunnet har et behov for å beskyttes mot sexhandel. Flere steder og i flere sammenhenger påpekes også at prostitusjon er samfunnsskadelig uten at dette utdypes nærmere. I en avgjørelse fra Tingretten i Oslo uttaler dommeren følgende: «Det er ikke straffbart å prostituere seg. Prostitusjon er allikevel et alvorlig samfunnsproblem, som kommer godt til syne i Norge hvor det på grunn av gode økonomiske tider er blitt en omfattende virksomhet.» (TOSLO-2008-65785)

Seksuallovbruddsutvalget påpeker også at det er samfunnsmessige negative sider ved prostitusjon. Men hva er det som gjør kjøp og salg av sex skadelig eller uønsket for samfunnet? Enkelte setter likhetstegn mellom organisert kriminalitet og prostitusjon. I en dom fra Høyesterett uttaler førstvoterende at prostitusjon ofte ledsages «... av ulike typer kriminalitet, tildels også organisert kriminalitet» (Rt-2006-1685). Å begrunne et lovforbud med at det fører til andre kriminelle handlinger er problematisk; det er ikke da handlingen i seg selv, men potensielle følger som er det samfunnsskadelige. Denne typen argument gir klare assosiasjoner til narkotikadebatten – en debatt som i det siste har vært preget av at flere og flere har tiltrådt Nils Christies påstand om at lovgivningen på dette området har feilet. Enkelte har også tatt til orde for at sexhandel er skadelig da kvinnesynet korrumpes. Når menn får inntrykk av at kvinner er til salgs, vil dette på sikt være skadelig for likestillingen mellom kjønnene og således samfunnsskadelig. Disse argumentene viser for det første at debatten er unyansert da det ikke skilles mellom det å tilby en tjeneste og en identitet.

Det er ikke slik at kvinnene og mennene som selger sex er til salgs som personer, de tilbyr en tjeneste, hvilket de som kjøper tjenestene er klar over. Denne nyanseringen av debatten har ikke fått gehør hos motstanderne av sexkjøp.

For det andre viser denne påstanden en forutinntatthet om at personen som selger sex er et offer. Man kunne betraktet det å tilby seksuelle tjenester som et uttrykk for kvinner og menns frie valg. I stedet er sexhandel blitt skadelig for kvinnesynet, og herunder ligger en forståelse av at det å selge sex er skadelig for selgeren.

Salg av sex er skadelig for sexarbeideren

At salg av sex er skadelig for den som selger er det argumentet som forfektes hyppigst. I Høyesterettsdommen som det er vist til ovenfor, uttaler førstvoterende følgende: «Som lagmannsretten gir uttrykk for, er prostitusjon nedverdiggende og personlighetsskadende».

Tilsvarende postulat er og store ord finner vi også i referatet fra odelstingsdebatten om vedtakelse av ny § 202 a: «Å kjøpe et annet menneske er et overgrep mot det mennesket ... Vi vedtar i dag et forbud mot vår tids slavehandel» (Björg Tørresdal, Krf)

I en dom fra Oslo tingrett går dommeren enda lenger: «Prostitusjon er nedverdiggende og nedbrytende for den som driver med slik virksomhet. Det kan også få alvorlige helsemessige konsekvenser så vel av psykisk som fysisk art for den prostituerte». Hva er det som gjør at det å selge seksuelle tjenester automatisk påfører deg en sjelelig skade? Det er ingen grunn til å tvile på at enkelte av de som arbeider i prostitusjon gjerne vil ut av det. Men å betegne alle som selger sex for offer er et grovt overtrap mot den enkelte sexarbeider. Det kan nok være slik at flere gjerne skulle hatt andre og godt betalte jobber, men dette gjelder vel flere i det norske samfunn? Å bli tvunget til prostitusjon vil kunne skade en enkeltperson, men å påstå at også de som selger sex frivillig vil få store skader er udokumenterte påstander.

Det er også påfallende at mannen som sexarbeider stort sett er uteglemt i denne delen av debatten. Når mannen, med sine utømmelige drifter er gjort til den store synderen, er det vanskelig samtidig i andre sammenhenger å påstå at han er et offer. Jeg slutter meg til «Emma» som uttrykte det slik i et intervju med Morgenbladet: «Jeg kan ikke fordra at staten, eller regjeringen forteller meg at 'nå innfører vi dette forbudet sånn at disse mennene ikke skal forgripe seg på deg mer'. Det provoserer meg at noen skal bestemme at det er et overgrep når noen kjøper sex av meg. Jeg er klar over hva jeg gjør, og jeg gjør det frivillig. Hadde det følt som et overgrep, hadde jeg funnet andre måter å tjene penger på. Prostitusjon er ikke noe jeg egentlig vil, men jeg gjør det for pengene.» (Morgenbladet 12.12. 2008)

Kjøp av sex er skadelig for sexkjøperen

Dette er et argument som ikke så ofte trekkes fram. I sammenheng med likestillings-perspektivet er det imidlertid nærliggende å betrakte mannen som kjøper som et offer fordi sexkjøp ødelegger hans syn på kvinner. Marit Nybakk sa følgende i odelstingsdebatten om sexkjøpsloven: «Så er også det å kjøpe sex å trampe på seksuell likestilling mellom menn og kvinner. Når vi vet at unge gutter fra videregående skoler de siste årene har debutert seksuelt med prostituerte, hva slags syn får de guttene på kvinners seksualitet?»

Hva er det som gjør at det er greit å kjøpe alle mulig andre tjenester, mens det å kjøpe sex er så skadelig? Igjen må påpekes den manglende nyanseringen mellom det å kjøpe

en tjeneste og det å kjøpe en person. Og hvorfor er det å betale for et samleie mer skadelig enn å sjekke opp en dame på byen for uforpliktende sex? Vi må ikke undervurdere landets menn på en slik måte at vi ikke har tillit til at de klarer å nyansere mellom ulike situasjoner og ulike mennesker.

Kjøp og salg av sex er uønsket i solidaritet med andre land. Dette argumentet rommer to forhold. For det første det faktum at en del av de som tilbyr seksuelle tjenester i Norge er kvinner som kommer fra dårlige økonomiske kår i andre land. I den flere ganger nevnte debatten uttalte Ingrid Heggø (Ap) følgende: «Eg er overbevist om at det i den norske folkesjela er moralsk uakseptabelt at Noregs rikeste menn skal kunna kjøpa Afrikas fattige døtre». Måten Heggø ordlegger seg på viser igjen til den manglende nyanseringen, kjøp av tjenester eller personer? Heggø sier også eksplisitt at det er det moralske i handlingene som gjør dem uønsket. Dersom man virkelig hadde ønsket å hjelpe disse kvinnene, hadde man tilbudt dem arbeid og gitt dem rett til sosiale goder i Norge. Det er imidlertid ikke dette som er målet med bestemmelsene.

For det andre gjelder ikke den nye § 202 a kun i Norge, den gjelder også i utlandet. Det er med andre ord forbudt for nordmenn også å kjøpe sex i andre land i verden, uavhengig av den enkelte stats lovgivning. Denne delen av forbudet gir assosiasjoner til misjonering. Ikke bare skal vi påpeke rett og galt i Norge, men vi skal sende et signal utover landets grenser, kanskje med et naivt håp om at flere vil slutte seg til. Det er ingen som har tro på at denne delen av forbudet vil bli etterprøvd av påtalemyndigheten, og det vi da står igjen med er et «statement». Når straffeforfølgning av overtredelse av et straffebud ikke lar seg gjennomføre, blir begrunnelsen for å si at noe er straffbart kun en moralsk påstand.

Det det egentlig handler om

Debatten om sexkjøp engasjerer og opprører både politikere og menigmann i gaten. Alle har et sexliv, eller kanskje mer korrekt: alle ønsker å ha et sexliv. For mange er det å ha sex knyttet til intimitet og sårbarhet. Er det dette som gjør at vi har så klare meninger om rett og galt på området? Gjør det at vi alle har eller har hatt sex oss alle til eksperter på feltet? Er det slik at fordi jeg har sex så vet jeg noe om hva som er skadelig eller nedverdiggende for andre? Eller kan det være slik at det som passer for meg ikke passer for en annen eller vise versa? Sistnevnte tankegang har i hvert fall ikke fått gjennomslag i den norske debatten.

På tross av til dels tunge motargumenter fra sexarbeiderne har vår lovgivning stadfestet offer-overgriper-perspektivet ved sexkjøp og hallikvirksomhet. Når den som er tiltent beskyttelse ved bestemmelsen hevder sin rett til ikke å bli beskyttet, er det ikke hensynet til sexarbeideren som begrunner sexkjøp- og hallikbestemmelsen. Vi er tilbake ved utgangspunktet som ble stadfestet av departementet: «Kjøp av sex er uønsket uansett årsakene til at den enkelte selger sex». De som har vedtatt og stemt fram disse lovene liker ikke at sex kan kjøpes, de vil ikke at fenomenet skal eksistere og vil ikke se det.

På denne måten er den frie vilje ofret på det seksualmoraliske alteret. Partene er umyndiggjort på vegne av et postulert fellesskap hvor dets beste er underforstått.

– Det er de samme mekanismene bak fordommene som rammer fetisjister, som bak de som rammer prostituerte.

Av Morten Sortodden og Andrés Lekanger // Illustrasjon: Kristina Aalandslid

SEKKJ PSLOVEN OG HOMOVERDEN

Det siste året har diskusjonen rundt salg av sex sakte begynt   favne også mannlige sexarbeidere og transpersoner. Men fortsatt utfordrer menn i prostitusjon den tradisjonelle forståelsen av kj nnsm kt.

Sexkjøpsloven har nå vært rettskraftig i et år. Lovteksten er kjønnsnøytral, men PION og flere andre har pekt på at diskusjonen rundt loven ble dominer t av et tradisjonelt syn på kjønn og seksualitet, der kvinner selger sex, og menn k per.

Det siste året har imidlertid fokuset flyttet seg sakte slik at det nå i større grad også favner menn og transepersoner. Det kan virke som om offerfokuset også flyttes over på disse gruppene, selv om menn og transpersoner i prostitusjon på mange måter utfordrer den tradisjonelle kj nnsm ktforst elsen. Albertine har derfor intervjuet flere personer med ulik tilknytning til den organiserte homobevegelsen og spurt om sexarbeid er noe som angår organisasjonene, og om hvilken politisk retning de i så fall bør legge seg på fremover.

Hans Heen Sikkeland har vært aktiv både innenfor Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH) og Skeiv Ungdom. Til oss understreker han at han uttaler seg som privatperson, og ikke på vegne av disse organisasjonene. Personlig er han motstander av sexkjøpsloven, sier han, og mener at den offentlige debatten er altfor opptatt av   problematisere prostitusjonen som sådan, i stedet for   diskutere volden som kan knyttes til den, skammen knyttet til sexsalg og samfunnets rolle i produksjonen av denne skammen.

– Jeg tror de viktigste argumentene som homomiljøet har hatt mot liberalisering av prostitusjon har vært at prostitusjon vitner om et menneskesyn der den ene parten kan k pes for penger. Det har vært en oppfatning om at prostitusjon for det meste handler om menneskehandel og vold. Det var i alle fall dette synet som dominerte da temaene

prostitusjon og sexkj ps-loven ble tatt opp på et landstyreem te i Skeiv Ungdom i 2008.

– Dessuten er det få som tror at «den lykkelige hora» eksisterer. Hvis en prostituert sier at hun eller han trives med yrket, ugyliggj res dette ved at man ser på standpunktet som en overlevelsesstrategi. Det f r meg til   tenke på noen venninner av meg som ikke har hatt problemer med   ta imot penger som betaling, hvis den som spør er kjekk. De reagerer derimot med sinne hvis den som spør er stygg. Da spør de: «Tror du jeg er hore, eller?» Dette tror jeg handler om at de ikke ser på det som prostitusjon hvis begge parter f r noe igjen for sexen.

– Hvorfor har denne radikale feministdiskursen dominert i Skeiv Ungdom?

– Fordi organisasjonen den gangen jeg var med i 2008 besto av tillitsvalgte som for det meste befant seg på sentrum- og venstresiden av det politiske spekteret: Sosialistisk Ungdom, R d Ungdom og Senterungdommen.

– Jeg tror homofile gjerne er liberale, noe som gjør at vi ikke ønsker at noen skal være utsatt for vold. Sex uten gleder for begge parter faller i den sammenheng utenfor manges idé om hva sex skal innebære.

– Hvorfor vinner ikke argumentene om rettigheter fremfor forbud større oppslutning?

– Prostitusjon er jo et veldig tabubelagt tema. Det eksisterer en vilje til   bare følge med i det kollektive oppropet, både innenfor homomilj ene og i samfunnet for øvrig. Det handler også om at det er få som har vært tydelige på argumentene mot sexkjøpsloven. Jeg syntes for øvrig prosessen i forkant av loven var veldig merkelig. Gjennomgangen var dårlig, og det var tydelig at

det allerede på forhånd var bestemt at loven skulle på plass.

– Tror du homofiles syn på prostitusjon og sexkjøpsloven er forandret etter at loven trådte i kraft 1. januar 2009?

– Nei, jeg tror ikke det har skjedd noen forandring. Vi står på samme sted som f r, avslutter Hans.

Svein Skeid er med i Diagnoseutvalg (Revise F65), som er en del av LLH. Dette utvalget jobber for   fjerne diagnostiseringen av blant annet fetisjisme og sadomasokisme (sm). Skeid er også leder av Smia, en ikke-kommersiell gruppe for lesber, homser og bifile med interesse for fetisj og sm. Organisasjonen har et sexpositivt utgangspunkt og jobber for   synliggjøre og normalisere fetisjisme og kj mpe mot trakassering som følge av stigma og fordommer. Skeid føler at identiteten hans på mange m ter er i evig opposisjon til heteronormen, som legger vekt på den hvite middelklassens idealer om monogami og seksuelt måtehold.

– Det er de samme mekanismene bak fordommene som rammer fetisjister, som bak de som rammer prostituerte. Jeg reagerer når man skyver folk ut i kulden, og jeg oppfatter sexkjøpsloven som en mekanisme som gjør nettopp det. Det er en indirekte kriminalisering av sexarbeiderne. Det overrasker meg ikke at loven er blitt til, og at den blir applaudert, selv om pressen nå kan vise at det er sexarbeiderne som lider.

– Hvorfor blir du ikke overasket?

– Fordi varen de selger er sex. Det handler om den generelle sexfiendtligheten i samfunnet. Vi ser gjerne på hvordan vi selv velger   leve ut seksualiteten v r som allmenngyldig. Hvis noen da lever den annerledes, blir disse sykeliggj rt og mistenkeliggj rt. Ikke alle som selger sex opplever tvang

eller vold, men det er typisk norsk å generalisere problemene som rammer noen, til å gjelde alle.

– Hvordan oppfatter du at det såkalte homomiljøet har stilt seg til sexarbeid?

– Homosaken handler om retten til å være annerledes. For meg som er en 1968-soper, har ordet solidaritet ennå mening.

– Nå vil jo enkelte argumentere for at homosaken handler mer om å tilpasse seg samfunnets norm enn å kjempe for retten til å være annerledes?

– Det er en evig debatt det der, om tilpasning eller frigjøring.

– Nå som mannlig sexarbeid synliggjøres mer og mer, tror du det organiserte homomiljøet vil ta tak i tematikken fra et rettighetsperspektiv, eller et offerperspektiv?

– Jeg er ingen spåmann, men jeg håper det blir fra et rettighetsperspektiv, ellers blir det ingen utvikling i debatten. Når det gjelder hiv og homsesauna, har det organiserte homomiljøet stilt seg imot kriminalisering av smitte og stengningen, ut fra en tanke om at straff, tvang og forbud ikke har noe med hivforebygging å gjøre, og mener at frivillighet og menneskerettigheter er veien å gå.

– Verdens helseorganisasjon sier jo at kriminalisering av prostitusjon ikke er helsefremmende, hvorfor tror du homoorganisasjonene ikke tar samme standpunkt når det gjelder sexarbeid?

– Fordi sexarbeid oppfattes som det aller nedrigste.

– Enda mer nedrig enn det av noen oppfattes å leve med hiv?

– Ja, og det gjelder også fetisjisme

og sm. Det er lettere å snakke om et «de» når det gjelder prostituerte. For eksempel «de der på hjørnet som selger sex». Hiv er mer midt iblant oss, og noe man derfor må ta stilling til.

– I en del av de hardeste fordømmende miljøene er det ofte en manglende evne til å lytte. Jeg skal være forsiktig med å sammenligne de to, men jeg trekker selvsagt mange paralleller til fetisjisme. I et hundreårsperspektiv har psykiatrien vært patriarkatet som har holdt nede fetisjister, homser, kvinner, fattige og prostituerte. Når psykiatrien så begynner å vike, tar de ekstreme feministene og deler av homobevegelsen over psykiatriens tidligere rolle.

– Retten til abort er det samme som retten til selvbestemmelse. Jeg støtter den retten med hele meg, men det er merkelig at en bevegelse som har kjempet for retten til å ta liv, samtidig er så ekstremt opptatt av å nekte sexarbeidere deres rett til å definere egne liv.

– Tror du homobevegelsen står i fare for å gjøre samme feil når det gjelder menn som selger sex, og sexarbeidere generelt?

– Hvis kampen skal handle om assimilering i storsamfunnet, er det en fare for det. Sexarbeidere må ta opp denne kampen selv, sammen med allierte, selvfølgelig. Skal man jobbe opp mot organisasjonene, må man følge dem med argusøyne for at noe skal bli gjort. Det er viktig å bruke gode argumenter, og de erfaringene man har. Det er i grunnen merkelig at ingen stiller spørsmålet om man kan lære noe av sexarbeidere, avslutter Svein. Annika W. Rodriguez har lenge vært aktiv innenfor homomiljøet og er for tiden aktiv i LLHs internasjonale

utvalg. Hun har også jobbet en del med prostitusjonstematikken. Hun kaller seg ueerfeminist og er inspirert av skeive teorier om kjønn og seksualitet. Annika uttaler seg også som privatperson, ikke på vegne av LLH.

– Kan du fortelle litt om homomiljøets holdning til prostitusjon og sexkjøpsloven?

– Jeg liker ikke begrepet «homomiljøet». Kanskje det en gang fantes ett miljø, men vi er såpass splittet i dag at det blir vanskelig å snakke om kun ett miljø. Et annet problem med begrepet er at det brukes nærmest synonymt med de større homoorganisasjonene, som LLH og Helseutvalget for homofile. Disse organisasjonene representerer ikke alle homofile, og er samtidig noen av de mest heteroassimilerte. Derfor er de minst kritiske til sexkjøpsloven.

– LLH het tidligere Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring, og det var det kampen handlet om: man skulle frigjøres gjennom å utfordre hele systemet. Men i forkant av kjønnsnøytral ekteskapslov jobbet ikke engang ungdomsorganisasjonen Skeiv Ungdom for å utfordre ekteskapet som institusjon, for eksempel ved å jobbe for økonomiske rammer for alternative typer samboerforhold. Det handlet kun om at vi skeive skulle få lov til å bli en del av normen. Systemkritikken og normaliseringsstrategien har alltid sameksistert, men på 1990-tallet ble sistnevnte dominerende.

– Den skeive bevegelsen, deriblant Skeiv Ungdom, vokste jo nettopp fram som en kritikk av en altfor normativ og trang homobevegelse. Hvorfor tror du likevel ikke de har tatt standpunkt mot sexkjøpsloven?

– Det vet jeg ikke. Jeg er altfor gammel til å kunne ha deltatt i debatten hos dem. Derimot er jeg veldig glad for at de eksisterer. De gjør en god jobb med å sikre det mer skeive perspek-

tivet, akkurat slik de skal.

– Da jeg var i Nairobi tidligere i år, deltok jeg på en konferanse om seksuelle rettigheter. Her var både sexarbeiderbevegelsen og homofile og skeive representert. Det ble diskutert om hvorvidt de to bevegelsene hadde noe til felles, og det ble konkludert med at både skeive og sexarbeidere kjempet sammen kamp.

– Prostituerte Janni Wintherbauer forteller at slik var det også her i Norge på 1960-tallet. Hvorfor ser ikke skeive i Norge i dag denne sammenhengen?

– En ting er at begge grupper er utstøtt i Kenya, slik at de tjener på å stå sammen. Her hjemme har nok homobevegelsen ofret andre avvikere for selv å klatre i det sosiale hierarkiet. Vi har valgt andre samarbeidspartnere. Dette er aldri blitt vedtatt offisielt, men det er konsekvensen av assimileringspolitikken. Det er logisk hvis målet er «likeverd gjennom likhet». Dessuten kan man sikkert også snakke om internalisert homofobi. Et godt eksempel er debatten som hvert år oppstår når det blir parade. Det kommer fort fram hvor mye vi skjemes over skrullene og fetisjistene, når det er den streite homoen vi vil skal representere oss.

– Når det gjelder homsesauna og kriminalisering av hivsmitte er det organiserte homomiljøet mer liberale, med menneskerettigheter i fokus?

– Nja, men det sitter langt inne, og begge deler er blitt heftig diskutert. Seksualiteten gjøres fort til et offentlig anliggende når det forfektes hvor «normale» vi er fremfor en kamp for fri seksualitet.

– Hvorfor tror du likevel homoorganisasjonene har valgt å være liberale på disse områdene?

– Det er på grunn av sterke og

modige røster innad som har vært villige til å ta debattene.

– Tror du homofiles syn på sexkjøpsloven er forandret etter at loven trådte i kraft?

– Nei, det tror jeg ikke. Hvis det er endret, er det ikke vår egen fortjeneste, men fordi forskjellige andre aktører har satt temaet på dagsorden.

Leder i Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transepersoner, Karen Pinholt, kommenterer diskusjonen ovenfor med følgende uttalelse:

– I LLH er det like mange meninger om sexkjøpsloven som det er i befolkningen for øvrig. Vi er en organisasjon som spenner veldig bredt politisk, også på dette feltet. Det er jeg glad for. Det betyr at vi i hvert fall på det punktet spiller det mangfoldet som lesbiske, homofile, bifile og transpersoner er. Det betyr også at LLH ikke har noen offisiell politikk angående sexkjøpsloven.

– LLH er imidlertid tydelig på at vi ønsker å vite mer om gutter som prostituerer seg. Det er et område som svært få vet noe om, og som det stort sett ikke er forsket på. Vi kjenner ikke omfanget, og vi vet ikke hvilke levekår disse guttene har. Slik forskning er nødvendig for at tiltak for prostituerte også kommer guttene til gode, og for å

sikre at de som ønsker seg ut av prostitusjon får muligheten for det. LLH har vedtatt etiske retningslinjer som sier at det er imot reglene for tillitsvalgte i LLH å kjøpe sex. Begrunnelsen er at organisasjonen mener prostitusjon «som oftest» vil innebære utnyttelse og tvang.

– Betyr ikke dette at LLH alt har tatt stilling til prostitusjon?

– Våre etiske retningslinjer sier noe om hvordan vi ønsker at våre tillitsvalgte og ansatte skal forholde seg når de representerer oss. De sier også noe om andre seksuelle relasjoner, og alkoholbruk blant annet. Men de sier ikke noe om hva LLH mener om disse spørsmålene i samfunnet for øvrig.

– LLH har tatt standpunkt mot kriminalisering av hivsmitte. Dette er begrunnet i et rettighetsperspektiv, samt også at LLH mener straff ikke egner seg hivforebyggende. Flere internasjonale organisasjoner, deriblant WHO, hevder at forbudslinje mot prostitusjon har uheldige konsekvenser med tanke på hivforebyggende arbeid.

– Tror du LLH vil kunne være villig til å se på prostitusjon ut fra et rettighets- og helseperspektiv, fremfor et offerperspektiv, dersom argumentene er overbevisende nok?

– Dette er en kontinuerlig debatt i LLH. Jeg tror vi må ha alle perspektiver med i vårt arbeide fremover.

– Er prostitusjon en problematikk som homoorganisasjonene bør ta tak i?

– Vi skal jobbe med alle sider av lesbiske, homofile, bifile og transpersoners liv. Prostitusjon er en slik side, hvor vi ser at det heterofile perspektivet er nesten altdominerende. Det er vår oppgave å få synliggjort samkjønnet prostitusjon og presse på for å få fram mer viten om dette, avslutter Karen Pinholt.

Jeg reagerer når man skyver folk ut i kulden, og jeg oppfatter sexkjøpsloven som en mekanisme som gjør nettopp det.

SEX, KONTROLL OG MENNESKE- RETTIGHETER

**MINDRE LOVGIVNING, SNARERE ENN MER, ER ANTAGELIG
HVA VI TRENGER PÅ SEKSUALITETENS OMRÅDE.**

Seksualiteten har til alle tider vært gjenstand for regulering og kontroll, både fra politiske myndigheter og kirkelige autoriteter. Noen ganger har kontrollen vært begrunnet med rasjonelle, vitenskapelige argumenter, andre ganger med moral og tradisjon. I de fleste vestlige land er lovgivningen på dette området bygd på folkeflertallets oppfatninger. Forbausende ofte svarer disse oppfatningene med kirkelige tradisjoner, selv blant mennesker som ellers har et fjernt forhold til aktivt trosliv. Religionsforskeren Dag Endsjø har i boka *Sex og religion* vist at alle de store, verdensreligionene er opptatt av å kontrollere seksualiteten.

En kilde til lyst og glede

Den seksuelle revolusjon på 1960-tallet representerte et brudd med de tradisjonene som ønsket å kontrollere seksualiteten. Seksualiteten skal ikke kontrolleres, het det nå; den skal forvaltes og utfoldes. Seksuell frigjøring betyr at mennesker behandler hverandre med respekt og åpenhet. Seksuelle overgrep er uforenlig med idealene om seksuell frihet, det samme gjelder alle former for tvang eller press i forbindelse med valg av seksualpartner. Sex skal være en kilde til lyst og glede. 40 år etter den seksuelle revolusjon er det imidlertid mye som tyder på at den nye seksualmoralen kanskje likevel ikke har hatt noen bred og entydig forankring i idealer om frigjøring, glede og tilfredsstillelse. Selv i de liberale skandinaviske landene er det nå stadig flere som advarer mot de farer seksuell frihet fører med seg. Det er særlig avdekkingen av det store omfanget av seksuelle overgrep som har fått varselsklokkene til å ringe.

At seksuelle overgrep har festet seg i folks bevissthet som en alvorlig risiko, gir grunn til å

spørre om dette også avspeiler underliggende strømninger som er kritiske til hele den seksuelle frigjøringen. Den tyske sexologen og psykologiprofessoren Gunter Schmidt frykter det. I boka *Das Verschwinden der Sexualmoral* fra 1996 – en tittel som på norsk kan oversettes med «Seksualmoralen som ble borte», peker han på at redselen for seksuelle overgrep kan bli brukt som begrunnelse for tiltak som vil føre til at spontaniteten og gleden i det seksuelle fellesskapet blir borte. Med adresse til den britiske sosiologen Anthony Giddens spør Schmidt hvordan mennesker skal kunne oppleve gledesfylt sex hvis de må gjøre eksplisitte avtaler for hver eneste del av det seksuelle samspillet. Frykten for overgrep har skapt et kontrollbehov som truer den seksuelle frigjøringen, mener han.

Prostitusjon som vold mot kvinner

I de skandinaviske landene har fokuset på seksuelle overgrep bidratt til at en ny og mer radikal forståelse av begrepet seksualisert vold har vunnet innpass. Dette har fått konsekvenser for synet på prostitusjon. Mens salg av seksuelle tjenester tidligere ble sett på som uttrykk for kvinners frie valg, slår lovverket i Norge og Sverige nå fast at prostitusjon er vold mot kvinner. Lovgivningens hovedmål er derfor å endre folks holdninger. Da loven om forbud mot kjøp av seksuelle tjenester trådte i kraft i Sverige i 1999 var det registrert ca. 2500 sexarbeidere, av disse arbeidet 600 på gata. I 2003 var antallet gateprostituerte redusert med 41 prosent. Undersøkelser tyder likevel på at verken antallet sexarbeidere eller antallet kunder har blitt redusert. Lovens atferdsregulerende effekt har antagelig vært liten.

I Norge trådte loven i kraft den 1. januar 2009. Foreløpig vet vi lite om virkningene, men mye taler for at reduksjonen også hos oss har vært beskjeden. Sexarbeidernes arbeidsvilkår har imidlertid blitt dårligere. Mange er også illegale immigranter; disse har fått problemer på boligmarkedet. Huseiere tør ikke å leie ut rom til dem av frykt for å bli tiltalt for hallikvirksomhet eller medvirkning til sexsalg. Myndighetene har lovet å sette i verk spesielle velferdstiltak for kvinner som kommer i en vanskelig situasjon som følge av lovendringen, men så langt har lite blitt gjort.

Under normale omstendigheter ville en lov som over tid ikke har noen innvirkning på folks atferd bli gjort til gjenstand for debatt og kritisk vurdering. «Sovende» lovbestemmelser svekker folks respekt for lover og regler. Men sexkjøpsloven er en såkalt normgivende lov, det vil si at hovedintensjonen ikke er å regulere folks atferd; det er å påvirke deres holdninger. 81 prosent av den svenske befolkningen er nå motstandere av prostitusjon, det kunne tale for at loven faktisk har påvirket holdningene deres. Men siden antallet sexkjøpere ser ut til å være relativt stabilt, er det grunn til å tro at holdningene først og fremst er blitt endret hos dem som ikke under noen omstendigheter ville kjøpt sex. I så fall har holdningsendringene liten betydning for den faktiske atferden.

Jus og moral flyter sammen

En av de viktigste oppgavene til straffelovgivningen i den vestlige verden er å beskytte borgerne og sikre deres frihet og menneskelige rettigheter. Lovgivningen er derfor basert på rasjonelle, etterprøvbare argumenter – det er grunnen til at skadelige handlinger som trafficking og seksuelle overgrep, er straffbare. Men på seksualitetens område flyter jus og moral sammen. «Normgivende lover» står i fare for å beskytte myndighetenes meninger og moralforståelse, mer enn å verne borgerne mot utnyttelse og maktmisbruk. I sin ytterste konsekvens kan dette føre til at det blir forbudt å fremføre kontroversielle seksualpolitiske oppfatninger offentlig.

Risikoen for at borgernes rett til fri meningsutveksling blir begrenset, aktualiserer spørsmålet om det ikke er i strid med hevdvunne menneskelige rettigheter å bruke straffeloven til å påvirke folks normer og holdninger. De seksuelle rettighetene, slik de er definert og forstått av Verdensorganisasjonen for seksuell helse (WAS), slår fast at seksualiteten er en helsebringende og gledesfylt del av alle menneskers liv. I en artikkel i Norsk Tidsskrift for Menneskerettigheter nr. 2/ 2006 viser juristen Thom Arne Hellerslia at seksuelle rettigheter kan ha status som menneskerettigheter, og at noen av disse rettighetene også er beskyttet av det enkelte lands lovverk. Samtidig peker han på at tros- og religionsfriheten har en høyere beskyttelse enn både seksuelle rettigheter og menneskerettighetene. I enkelte muslimske land kan homoseksuelle bli straffeforfulgt – og endatil dømt til døden. Også i kristne kirkesamfunn blir homoseksuelle jevnlig utsatt for diskriminering og krenkelser.

En seksuell rettighet som mangler klar lovbeskyttelse, er retten til frie seksuelle ytringer. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen slår fast at landene selv kan bestemme om erotiske skildringer skal være tillatt eller ikke. Beslutninger om å forby erotiske skildringer må imidlertid være begrunnet i synet på moral. Rene seksualpolitiske ytringer er derimot beskyttet av ytringsfriheten. Dersom myndighetene bestemmer seg for å bruke lovgivningen til å påvirke folks normer og holdninger, kan også ytringsfriheten i seksualpolitiske spørsmål komme under press. Det er vanskelig å hevde kontroversielle synspunkter når man står alene.

Så lite lovgivning som mulig

Betyr så begrensningene i de seksuelle rettighetene at det burde vært lagt føringer som ga seksuelle rettigheter et bedre juridisk vern? Jeg er i tvil om det. Det er i alle fall vanskelig å forestille seg at glede og velvære skulle gjøres til gjenstand for formell lovgivning og bli en del av straffelovens bestemmelser. Som sexolog og praktiker innenfor det sexologiske fagfelt tenker jeg at seksualiteten bør være omgitt av så lite lovgivning som mulig. Bare de mest grunnleggende seksuelle rettighetene – som retten til seksuell frihet og beskyttelse mot tvang og overgrep – bør forankres i straffelovgivningen. Først og fremst har rettighetstenkningen til oppgave å sørge for at de viktigste moralske utfordringene blir synliggjort. Rettighetene skal angi standarder for hva vi ønsker å oppnå eller realisere. Dersom jussen får dominere rettighetstenkningen, risikerer vi enten å ende opp med minimumsstandarder som ingen er tjent med, eller at de moralske utfordringene blir redusert til et spørsmål om lovgivning og politisk gjennomførbarhet.

Moralen er altfor viktig til å skulle bli begrenset av straffelovens relativt snevre virkelighetsforståelse. Ikke alt som er lovlig er moralsk akseptabelt. Men heller ikke alt som er moralsk verdifullt behøver å være lovlig.

Retten til seksuell selvbestemmelse for både kvinner og menn er ennå ikke noe selvinnlysende gode rundt omkring i verden, langt mindre en rettighet. I

nordamerikanske skoler er seksualundervisning basert på vitenskapelig kunnskap forbudt; i mange muslimske land blir unge jenter utsatt for kjønnslemlestelse – det samme gjelder unge gutter i ortodokse jødiske miljøer, og motstanden mot seksuell frigjøring går dypt hos makthavere i en rekke land.

Sett i et slikt lys er det fare for at de såkalte normgivende lovene – som de nye sexkjøpslovene i Norge og Sverige – bidrar til økt seksuell undertrykking, og det til tross for gode intensjoner om å ta vare på ofrene for prostitusjon og menneskehandel. Det vi trenger er lover som anerkjenner individenes rett til selv å treffe beslutninger i spørsmål om etikk, moral og verdier – ikke lover som forbyr handlinger eller holdninger. Så lenge ingen blir skadet, bør seksuelle handlinger og holdninger først og fremst reguleres av enkeltmenneskers egne moralske standarder.

Ref: Gunther Schmidt (1996): Das Verschwinden der Sexualmoral. Hamburg: Ingrid Klein Verlag.

BEGJÆRETS MANGFOLD

Björg gjør mer for andre enn noen andre jeg kjenner.

eg har lenge fått at noe er galt med samfunnet vi lever i, men hva

Björg kommer sørfra og flyttet til Oslo som 17-åring. Hun jobbet i serveringen på et finere spisested i Oslo, og det var her hun kom i kontakt med de første kundene. Etter en periode begynte hun å annonsere. Serveringsjobben forsvant mer og mer, og det å selge sex ble en hovedgeskjeft. Slik har det fortsatt i flere år, og det har blitt en livsstil som Björg trives med. Den gir henne frihet.

Hun jobber alltid med en venninne, og spesialiteten deres er trekant. Björg forteller at hun har holdt på i egen leilighet i 25 år, og at alt har gått rolig for seg. Det er utrolig hvor mange som ønsker å ha to kvinner samtidig, og det er hun glad for. Videre forteller hun at hun er en evig romantiker, og at hun ved tre anledninger har gått inn i forhold til en kunde. De har vart fra ett til tre år. Som regel har forholdet røket som følge av sjalusi fra hans side, fordi hun har solgt sex, eller fordi han har hatt mistanke om at han ikke har henne helt alene enda hun har holdt seg på matten. Det ender med at hun blir lei maset og drar sin vei, alltid tilbake til å selge sex. Det er der hun trives best, sier hun.

En neve forståelse og masse omsorg Björg forteller videre at det er dialogen rundt sex som gjør kvinner som selger

sex så attraktive. Det blir noe mystisk over kvinner som innehar så mye viten om seksuell nytelse, og det gir trygghet til å snakke om problemer eller gleder og spenninger mennene drømmer om å gjøre noe med. Dessuten er pengene blitt en del av tenningen for henne. Av og til blir det ordentlig god sex, noe som opprettholder spenningen og nysgjerrigheten hun trenger for å trives med å selge sex.

Hun møter alt fra våte drømmer til seksuell angst med nysgjerrighet, godt mot, en neve forståelse og en masse omsorg. Da ordner det meste seg. I en trygg favn går det meste bra. Hun har mange faste kontakter, og i disse relasjonene har hun også utviklet sin egen seksualitet, sprengt grenser og kvittet seg med skammen. Björg gjør mer for andre enn noen jeg kjenner. Jeg kan ikke dømme henne, og jeg mener at moralen ikke skal ramme henne. Hun er bare glad i sex og fortjener respekt og en oppreisning fra de dømmende horder som vil kue henne slik at hun må tie – tross ettersom det handler om moral.

i ens r av oral

Noen lager kunst eller skriver for å finne et språk som gjør dem i stand til å uttrykke hva som er galt. Andre har gått til vitenskapen eller akademiske studier for slik å trenge ned i den virkelige virkeligheten.

HUN HAR MANGE FASTE
KONTAKTER, OG I DISSE
RELASJONENE HAR HUN OGSÅ UTVIKLET
SIN EGEN SEKSUALITET, SPRENGT GRENSER OG
KVITTET SEG MED SKAMMEN.

Men vitenskapen er styrt av vår moralforståelse, det samme er kunsten, politikken og hele konstruksjonen av en sosial virkelighet om Norge. Problemet skal vi kalle «problemet med å dømme». Dette problemet kommer fra et grunnleggende dogme, nemlig dogmet om at vi ikke bør dømme andre mennesker. Dette er et dogme som i vesentlig grad har formet hele vår vestlige kultur, men i særdeleshet den norske kulturen. For det å dømme andre handler blant annet om å gjøre sin moral gjeldende i den verden man inngår i.

Det som er galt med den virkeligheten vi forholder oss til har til syvende og sist med vår forståelse av moral å gjøre. Vår forståelse av moral har mye med vår forståelse av verdier å gjøre og igjen med hvordan vi skal forholde oss til disse verdiene. Det dreier seg altså om vår grunnleggende oppfatning om hvordan virkeligheten ser ut, hva som er godt eller vondt; og igjen hvordan vi handler i forhold til det. De betydningene av det å dømme som jeg her skal legge mest vekt på, er de som spenner mellom det å danne seg en mening og det å avsi dom over, særlig i betydning å felle en moralsk dom over noe.

elger sin re

«Hore» og «prostituert» er to ord som går om hverandre i forskjellige ordbøker. Ordene er belagt med skam og uverdighet, altså dårlig moral. Alle kvinner som selger sex har selvfølgelig forskjellige innfallsvinkler til hvordan de velger å arbeide. De fleste vil på en eller annen måte ha muligheten til å velge. Særlig ønsker man muligheten til å velge bort kunder, noe som blir vanskelig i det øyeblikket kjøp eller salg er kriminelt, og alt må skje så fort at ens kritiske sanser svekkes. Det er særlig tilfelle i gateprostituasjon, noe som gjenspeiler seg i at gateprostituerte er mest utsatt for voldshandlinger.

Den prostituerte er et menneske som selger sin «ære» og dermed mister sine sivile og menneskelige rettigheter. Det er ikke det å ha sex, men det å ta betalt for sex, som er den kriminelle siden av det.

Jo mer avhengig en prostituert er av å selge sex, desto større er sjansen for at den prostituerte bryter en eller annen lov. Dermed får den som selger sex større problemer for eksempel med å anmelde overgrep.

Den sosiale forskjellen mellom den som selger og den som kjøper sex, er at selgeren blir en dårlig person fordi hun er den hun er, mens kjøperen blir uglesett fordi han gjør det han gjør.

en o den ødelag e kvinnen

Det eksisterer fordommer knyttet til alt som har med prostitusjon å gjøre. Ikke bare til den prostituerte selv, men også til de rundt, så som kjærester, halliker, hjelpere og kunder. Det er en vanlig oppfatning at prostituerte er ødelagte kvinner som har vært utsatt for overgrep som barn, og at de tar betalt for sex som en hevn mot mannen.

En annen vanlig oppfatning er at de er mer nevrotiske og grådigere enn andre kvinner. I motsetning til hva mange tror, er de fleste prostituerte fullt ut i stand til å tenke og føle og ha et fullverdig liv selv om de selger sex. Mange som selger sex er virkelig for seksuell frigjøring og selvbestemmelse over egen seksualitet. Men dessverre blir man ikke oppfattet som kapabel til å tale sin egen sak. Den prostituerte er prototypen på den stigmatiserte kvinnen. Ordet «hore» setter navn på henne samtidig som det uverdiggjør henne.

Hun eier ikke moral. Hore-ordet behøver ikke nødvendigvis beskrive en prostituert, men kan stemples på en hvilken

som helst kvinne, for eksempel en som har et aktivt sexliv med flere partnere. «Din jævla hore!» Kvinner kommer ofte i en tap/tap-situasjon i forbindelse med sex. Sier de nei, blir de sett på som pripne. Sier de ja, blir de stemplet som hore. Det som gir kvinner stempel som hore, gir status for menn. Hennes skam er hans ære.

ekve og spennende

Trine har solgt sex i seks år, og begynte med det etter en skilsmisse. Hun beskriver seg selv som en kvinne med en frodig seksualitet og med stor toleranse for seksuelt mangfold. Hun er ekshibisjonist og liker en del fetisjismer. Hun trives med å selge sex og synes det er bekvemt og spennende.

De fleste kundene vil ha vanlig samleie med litt suging og kos, forteller Trine. De har forskjellige grunner til å kjøpe sex, men det vanligste er at kona ikke gidder å ha sex lenger, eller at hun aldri orker å suge, at hun bare ligger der, eller hun ikke gidder å kle seg fristende, og så videre. Det er også noen menn som sliter med for tidlig eller for sen sædavgang. Noen av disse mennene er fortvilet og skamfulle over sin egen situasjon og klarer nesten ikke ha nærhet og sex med noen, eller snakke om det til andre enn kvinner som Trine.

En mann fortalte om den seksuelle tenningen han fikk av å kle seg som kvinne. Dette fikk ham til å føle seg hel på et vis. Han understreket at han var lykkelig gift og hadde barn, og at han

elsket sin kone. Men hun hadde ingen toleranse når det gjaldt hans feminine side. For ham var den imidlertid blitt en så erotisk og viktig del av hans seksuelle og personlige uttrykk at han ikke ville eller kunne holde opp med å leve den ut.

Etter mange års bekjentskap har mannen og Trine endt opp som venninner som gir hverandre gode råd og forståelse for noe som ikke lar seg stoppe. Men i den senere tid har mannen blitt mer og mer nervøs fordi han gjør noe kriminelt ved at han kjøper hennes selskap. Han er frustrert over at det er politiet som skal prøve å forhindre hans seksuelle adferd, som han anser for å være en privat sak, så hva har de med det å gjøre?

ed k nnskap o sex

Den eneste forskjellen Trine ser mellom den tidligere tilværelsen som gift og det å selge sex, er at det å selge sex innebærer mye mer kommunikasjon rundt hva man tenner på, og hva som gir spenning og lyst. Den kunnskapen hun har tilegnet seg ved å selge sex, er for henne gull verdt. Hun får en opplevelse av verdighet og stolthet. Dette er noe hun mestrer og trives med. Så får nå moral være moral. Det handler jo bare om sex ...

SELGER BLIR EN DÅRLIG
PERSON FORDI HUN ER DEN HUN
ER, MENS KJØPER BLIR UGLESETT FORDI
HAN GJØR DET HAN GJØR.

HER PÅ JORD

ngarn

S

Den ungarske sexarbeiderorganisasjon MPPE har sammen med forskningsinstituttet FACT gjennomført en spørreundersøkelse om hva deres landsmenn og -kvinner mener om prostitusjon og diskriminering av sexarbeidere. Undersøkelsen som besto av et utvalg på 1000 personer, viser at jo større mangel på kunnskap om prostitusjon, desto høyre intoleranse og aksept for myndighetenes diskriminering av sexarbeidere. Undersøkelsen viser også at respondentene med høye utdanning er mer skeptiske til påstanden om at prostitusjon er et stort samfunnsmessig problem enn de med lav utdanning.

www.vg.no

Norge

S D D

Stop-gruppen i Oslo har ifølge egne kilder benyttet seg av muligheten til å lure kunder. Metoden, som består i at en politikkvinne besvarer anrop på beslaglagte mobiltelefoner, er visstnok ikke helt stueren, og Stop-gruppen ble kalt inn på teppet av departementet.

www.vg.no

D D S

Bergenpolitiets prosjekt Exit vurderer å jobbe undercover for å få bukt med sexhandelen. I tillegg til å sende ut politi i høye hæler anbefaler de naboer og forbipasserende å melde fra om alt de ser, samt dokumentere registreringsnummer og andre observasjoner med bilder. Exit-gruppen ber imidlertid publikum om å vise måteholdenhet, det vil si ikke gå amok.

www.aftenbladet.no

D S

Politiet i Trondheim vil melde kunder til deres respektive arbeidsgivere for å hindre at de begår sedelighetsforbrytelser eller lignende kriminalitet i forbindelse med jobben eller vervet sitt. Politiet krever at kunder som har fått forelegg for kjøp eller forsøk på kjøp må avgi DNA. Mennene blir også registrert med fingeravtrykk og foto.

www.adressa.no

D S

Under en aksjon mot prostitusjonsmiljøet i Tromsø pågrep politiet to menn for kjøp av sex på hotell, melder nordlys.no. Mennene som var i 40–50-årene og hjemmehørende i Troms, ble pågrepet på samme hotell og innbrakt til Tromsø politistasjon, hvor de ble ilagt et forelegg på 15 000 kroner hver. Begge har erkjent forholdet og vedtatt boten, sier leder Yngve Myrvoll ved

volds- og sedelighetsavsnittet i Troms politidistrikt. Det har til nå blitt pågrepet tre kunder i Tromsø siden forbudet mot sexkjøp trådte i kraft.

www.nordlys.no

S D S

Politiet i Oslo har vedtatt å øke forelegget fra 9 000 til 25 000 kroner. Bakgrunn for denne drastiske økningen er ifølge Stop-gruppens leder Harald Bøhler, at kunder ikke framstår som tilstrekkelig angrende syndere men er mer opptatt av at boten ikke skal havne i postkassen. En straff som bokstavelig talt svir på pungen vil ifølge Bøhler forsterke politiets innsats for å bekjempe sexkjøp.

www.vg.no

S S

Tidligere leder i Advokatforeningen Atle Helljesen sier til nrk.no at bøtenivået for kjøp av sex bør være likt over hele landet. Men Oslo-politiets økning av bøtenivået fra 9000 til 25 000 kroner bør ikke være retningsgivende for andre politidistrikt, sier Helljesen, som mener økningen bærer preg av utpressing av sexkjøpskunder og er et uttrykk for politiets manglende evne til å følge opp loven.

www.nrk.no

S D

Direktør i Datatilsynet, Georg Apenes, mener at Trondheim-politiets ønske om å utvide reglene for hvem politi og påtalemyndighetene kan varsle ved lovbrudd, slik at det blir mulig å varsle sexkjøperes arbeidsgivere, baserer seg på idealer om en angiverstat. Noe som ifølge Apenes bør være historie og ikke ideal.

www.datatilsynet.no

Malawi

S D

Som et ledd i å bekjempe spredning av hiv blant malawiske sexarbeidere har myndighetene foreslått et rehabiliteringsprogram som består i å gi billige lån for å kunne starte opp ny business mot at kvinnene forlater prostitusjon. Forslaget har møtt motstand, og kritiske røster peker på malawiske kvinners manglende mulighet til å finne alternative inntektskilder som kan erstatte inntjening ved prostitusjon. I en studie utført av Open Society Institute (OSI) konkluderes det med at ingen sexarbeidere i Botswana, Namibia eller Sør Afrika har klart å skape en ny business etter å ha deltatt i denne typen programmer.

www.plusnews.org

Danmark

S S

Danske sexarbeidere gikk ut og tilbød gratis sex til alle som kunne vise fram et offisielt akkrediteringskort for FNs klimatoppmøte samt et postkort fra kommunenes anti-prostitusjonskampanje. Ifølge SIOs talskvinne Susanne Møller var tilbudet en motreaksjon på at København kommune profilerte seg på bekostning av sexarbeidere og en legal virksomhet. Møller peker på at som andre næringsdrivende ønsker selvfølgelig sexarbeidere også flere kunder og bedre omsetning under slike arrangement.

www.dagbladet.no

*"We are all murderers
and prostitutes no matter
to what culture, society,
class, nation one belongs,
no matter how normal,
moral, or mature, one
takes oneself to be."*

BUY, BUY LOVE

Reidar Engesbak er 43 år og jobber som journalist i magasinet blick og som redaksjonssjef for blick nett. Reidar har lang fartstid i oslos alternative klubbmiljø som dj deadswan og i performancegruppa genitalia, også kjent fra ungdomsprogrammet xs trend genitalia på nrk2. Vår gjest plasserer seg homopolitisk på venstresiden, og på homoaktivistens cv står både medlemskap i rosa rebeller så vel som ølkasting på carola da hun opptrådte på rockefeller på verdens aidsdag for noen år siden. Det var en happening som skapte furor og førte til at reidar fikk homomiljøets mektige grand prix-fraksjon på nakken.

– Hva assosierer du med begrepet prostitusjon?

Umiddelbart: kjøp og salg av sex, seksuelle tjenester. Generelt sett kan jeg jo også sitere psykiateren R. D. Laing som så glimrende uttalte: «We are all murderers and prostitutes – no matter to what culture, society, class, nation one belongs, no matter how normal, moral, or mature, one takes oneself to be.»

– Hva med «horekunde»?

En som kjøper sex. Ofte beskrevet som en halvgammel, ekkel gris som ikke tåler dagens lys. All erfaring tilsier vel at det bildet ikke stemmer overens med virkeligheten.

– Er det tabu for menn å snakke om kjøp av seksuelle tjenester?

I det store og hele, ja. Innen enkelte kretser eller miljøer er det sikkert annerledes, men det er i betydelig grad myteomspunnet og stigmatisert, også i homomiljøet, som vel er det miljøet jeg kan si jeg tilhører i større eller mindre grad.

– Hva med salg av seksuelle tjenester?

Jeg tror i utgangspunktet at mange ønsker å mene at det er uproblematisk. Men sett i lys av hvor mange som kjenner noen som selger sex, så sier det seg selv at det er problematisk. De fleste vil nok ikke ha det inn på livet, av en eller annen grunn.

– Har kjøp av sex en funksjon utover det rent seksuelle?

Det vil jeg nok tro. Det kan være alt fra å føle at man har makt til at man kjøper nærhet og følelser. Men som ved mye annet man kjøper, handler det om illusjon.

– Bør tilgang på sex være en menneskerett?

Bør og skal er to forskjellige ting. Ja, alle mennesker bør da få oppleve et aktivt sexliv. Men skal det være en menneskerett? Nei, det er et umulig krav.

– Vil et lovforbud mot kjøp av sex bidra til å bekjempe prostitusjon?

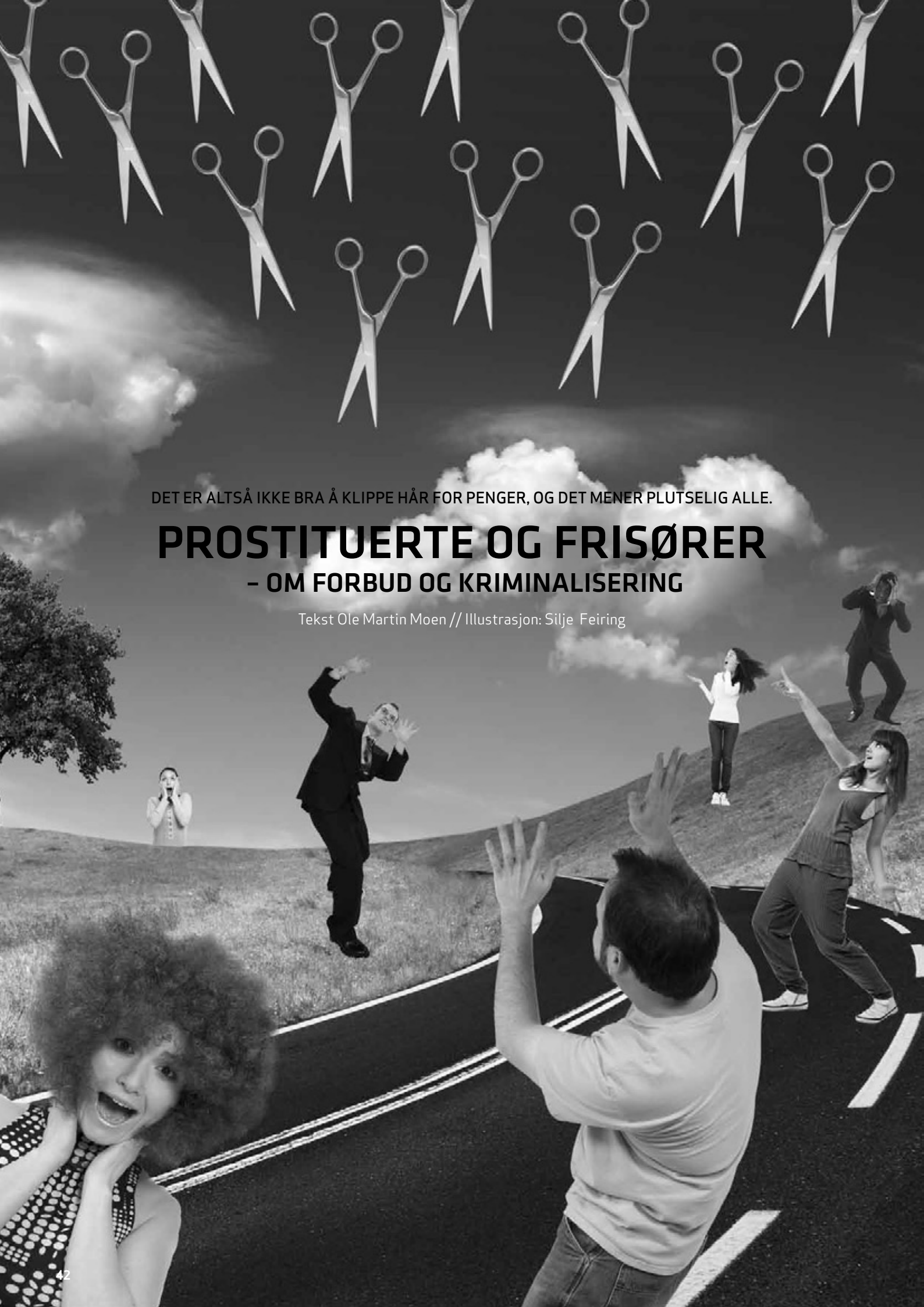
Erfaringer tilsier vel at forbud ikke fungerer i kampen mot prostitusjon. Jeg har en mistanke om at myndighetene visste det allerede før de innførte forbudet. Det må da finnes grenser for hvor naiv man kan være ...

– Tror du at en profesjonell sexselger kan ha det sjelelig bra med seg selv?

Det finnes jo ikke et fasitsvar på det. Det blir som å dele sexarbeidere i to grupper: de som må og de som har lyst. Det er et alt for snevert utvalg. Det skal godt la seg gjøre å ha det sjelelig bra med seg selv når omgivelsene er så fordomsfulle mot sexarbeidere. Jeg undres til stadighet over prostitusjonsmotstandere som aldri snakker med sexarbeidere, bare om dem. Det er en hersketeknikk som gjør mennesker til ofre.

– Alternativer til kriminalisering av prostitusjon?

Avkriminalisering, rett og slett. Tiltak som sikrer sexarbeideres rettigheter, helse og sikkerhet. Vi kan ikke ha en situasjon som innebærer at sexarbeidere jages og slites ut, slik som Oslos narkomane opplever i dagens klima. Når et forbud rammer dem det skulle gagne, er man ute på ville veier.

DET ER ALTSÅ IKKE BRA Å KLIPPE HÅR FOR PENGER, OG DET MENER PLUTSELIG ALLE.

PROSTITUERTE OG FRISØRER – OM FORBUD OG KRIMINALISERING

Tekst Ole Martin Moen // Illustrasjon: Silje Feiring

Tenk deg at du jobber som frisør og plutselig en dag får beskjed om at salongen din må legges ned. Grunnen, får du høre, er at politikerne har gjort det forbudt å profitere på hårklipp og derfor forbudt å drive salong.

Fra nå av må du klippe i leiligheten din. Det blir ensomt, tenker du, og det blir vanskelig å skaffe kunder, men du får ingen annen jobb, så du forsøker. Like etter treffer du kvinnen du leier av, og du forteller henne at du etablerer hjemmesalong. Du smiler, men det gjør ikke hun. Hun blir illsint og ber deg pakke sakser og kammer og komme deg vekk. Når du klipper hjemme og betaler henne husleie, profiterer hun nemlig på hårklipp – og med det du gjør henne til kriminell.

Så nå står du på gata. Der går en skoleklasse forbi og du hører en gutt si til en jente: «Moren din er en frisør!» Da skjer noe forunderlig. En lærer kommer løpende, tar tak i gutten og sier strengt: «Fy! Du sier ikke slikt til folk! Du sier ikke at noen er en... ehm... frisør.» Barna fniser, for de er visst ikke vant til at en lærer bruker det ordet. F-ordet.

Det er altså ikke bra å klippe hår for penger, og det mener plutselig alle. Ingen liker frisører. De eneste som nå tør jobbe for frisørers vel er FriSenteret, og i en undersøkelse spør de landets 48 største bedrifter om de kunne tenke seg å ansette tidligere frisører. Ikke en eneste bedrift vil.

Uten leilighet må du jobbe på gata. Noen ganger, etter det er blitt mørkt, spør du folk: «Psst ... skal jeg stusse luggen din?» En gang iblant får du en kunde på den måten, men for det meste får du bare sjokkerte blikk og sinte kommentarer. Derfor går du mest i gatene hvor folk ikke bryr seg så mye. Der blir du plukket opp av kunder som kommer kjørende, og du klipper enten i kundens bil eller i kundens hjem.

For det meste går det bra, for de fleste er snille med deg, men en gang iblant er det noen som nekter å betale etter ferdig klipp, og da er det ingenting du kan gjøre. Du må bare gå tomhendt hjem. Og en lørdagskveld skjer det du frykter aller mest: idet du spør kunden om han vil ha det kort over ørene, snur han seg plutselig rundt, skriker: «Frisør!» og slår deg i ansiktet. Så skamklipper han deg.

Gråtende og skjelvende går du til politiet og anmelder mannen. Der ligger det mellom linjene at dette må frisører bare forvente, og siden ingen kan bevise noe som skjedde i en ukjent bil i en park sent en natt, blir saken henlagt før du rekker å forlate politihuset. Du lengter tilbake til salongen. Salongen var en del av et kjøpesenter og hadde både sikkerhetsvakter og overvåkningskameraer, så der kunne aldri slike ting skje. I tillegg er du redd, for du har begynt å hoste. I salongen hadde du sykepenger, men det har du ikke lenger, så du har ikke råd til å bli syk. Kanskje du bør finne en frisørmamma eller en skjult salong hvor du kan jobbe? Du tenker tanken, men du tør ikke. Å drive salong er kriminelt, så nå er det bare kriminelle som driver salonger. Du føler at verden har falt sammen rundt deg der du sitter på fortauet og snufser.

Men så hører du noe som får deg til å øyne et håp.

Noen våkne politikere har oppdaget at frisører har det vanskelig, og de får forskere til å lage en rapport. Og der kommer det endelig fram: frisører er utsatt for vold og overgrep, de er knyttet til organisert kriminalitet og narkotikamisbruk og selvmordsraten blant frisører er skyhøy. Nå som fakta har kommet på bordet, tenker du, vil politikerne forstå at de har presset dere ut av samfunnet – og at de må la dere få komme tilbake og gi dere samme respekt og arbeidsvilkår som alle andre, slik som lærere, elektrikere, regnskapsførere, prostituerte og advokater.

Men så kommer sjokket. Politikerne gjør det utrolige. Det totalt utenkelige. De sier at rapporten bare viser hvor skadelig frisering er og at en liberal klippepolitikk har vist seg å feile. Vi kan ikke lenger godta at frisørtjenester blir kjøpt og solgt som om frisører var en vare, sier de, og hevder at friseringsmarkedet nå er blitt så brutalt at kjøp av hårklipp må totalforbys.

Med de små røstene dere har, forsøker både du, andre frisører og FriSenteret å protestere. Dere sier at forbudet og umyndiggjøringen er årsaken til problemene, og at mer forbud og umyndiggjøring bare vil gjøre problemene større. Men politikerne vil ikke høre. De vil vise handlekraft. Så med brede og selvrettferdige smil legger de livet ditt i grus.

le artin oen er aktiv i man tisk orb nd og bidrags ter til antologien erdier og verdighet
anker om det h manistiske livss n slo manist forlag 200

ProSentret

ET SOSIAL- OG HELSEFAGLIG HJELPETILTAK FOR KVINNER OG MENN MED PROSTITUSJONSERFARING UANSETT NASJONALITET OG OPPHOLDSSTATUS.

Vi tilbyr hjelp, råd og veiledning, samt individuell oppfølging over tid. Du behøver ikke å bestille time og du kan være anonym ved henvendelse til oss. ProSentrets ansatte har taushetsplikt og alle våre tjenester er gratis. På ProSentret kan du være åpen om dine prostitusjonserfaringer. Vi har arbeidet i mer enn 20 år med spørsmål knyttet til prostitusjon. Møte med oss er det du som setter dagsorden og bestemmer hva du ønsker at vi skal bidra med.

Kan du oppspørse eller proleer edoss av engigavod

er aktiv i prostitusjonen og ikke ønsker å slutte
er aktiv i prostitusjonen men ønsker å slutte
er ute av prostitusjonen

Sosialfaglig tilbud

Kvalifiserte personer med lang erfaring dersom du trenger noen å snakke med om din situasjon
Vi gir råd og tilbyr hjelp i forhold til helse, sosiale, økonomiske og juridiske problemer
Vi kan bistå deg i kontakten med andre offentlige instanser
Varmestue, et lavterskeltilbud og et trygt sted å være i fellesskap med andre kvinner i samme situasjon
Vi tilbyr kompetansehevende kurs og arbeidstrening

else il d

Vårt helsetilbud er åpent daglig.
Sykepleier er til stede mandag, onsdag og fredag 11.30 til 15.00 og tirsdag og torsdag 15.00 til 20.00.
Lege er til stede tirsdag og torsdag 15.00 til 20.00
Vi tilbyr gratis testing og behandling av seksuelt overførbare infeksjoner, prevensjon og prevensjonsveiledning, samt vaksinasjon mot Hepatitt A og BVi deler ut gratis kondomer og glidemiddel

Vi gir råd om helse, men også omkring andre spørsmål. Dersom du ønsker besøk til stedet du jobber, ring oss for avtale

PRO SENTRET ER ET KOMPETANSESENTER

Tillegg til å være i Oslo kommunes hjelpetiltak for kvinner og menn med prostitusjonserfaring er ProSentret også et nasjonalt kompetansesenter på området prostitusjon.

Gjennom vårt sosial- og helsefaglige arbeid får vi kunnskap om aktørene i markedet, og dermed også kunnskap om hvilke behov de ulike gruppene har og hvordan effektive tiltak best kan utarbeides.

Vi holder kontakt med fagmiljøer og tiltak for kvinner og menn i prostitusjon, både nasjonalt og internasjonalt.

Vi samler inn og sprer kunnskap om prostitusjon, gjennom undervisning og informasjonsarbeid, til alle interesserte.

Åpningstidene våre er:
Mandag til fredag 08.00 til 15.30.
Tirsdag og torsdag: 08.00 til 20.00

Les mer om oss på www.prosentret.no
Adr: Tollbugt. 24, 0157 Oslo
Tlf: 23 10 02 00
E-post: prosentret@sby.oslo.kommune.no

PROSTITUSJON ER EN HANDLING, IKKE EN EGENSKAP

NADHEIM

SENTER FOR KVINNER OG MENN MED PROSTITUSJONSERFARING

På Nadheim kan du som selger eller har solgt seksuelle tjenester få råd, veiledning og praktisk bistand i forbindelse med din bosituasjon, din økonomi, jobbsøking, dine rettigheter, oppholdsstatus og helse. Vi tilbyr samtaler, personlig oppfølging, åpent hus, kurs og kulturelle aktiviteter. Alle våre tjenester er gratis.

Vi er kvalifisert personell med lang erfaring.
Du kan være anonym i møte med oss. Vi har taushetsplikt.

www.bymisjon.no/nadheim

Besøksadresse: Norbygata 45, Grønland
Telefon: 22 05 28 80

Postadresse: Pb 9420 Grønland, 0135 Oslo
E-post: firmapost.nadheim@skbo.no

NATTHJEMMET

Vår Serviceerklæring:
Natthjemmet er: Et akutt/krise overnattingstilbud til kvinner i rus- og prostitusjonsmiljøet.

Åpent alle dager fra kl. 22.00 – 10.00 .

Mulighet for dusj, vasking av klær, mat og en seng å sove i.
Kjerneverdier: brukermedvirkning, respekt, solidaritet, omsorg og fellesskap
Tilknyttet feltpleien. Månedlige husmøter.

Hjelp til å knytte kontakt til øvrig hjelpe- og tjenesteapparat.

Natthjemmet målsetning er å bidra til at kvinner får større kontroll over eget liv.

Telefon: 23 19 60 00 e-mail: natthjemmet@skbo.no

BERGEN KOMMUNE

jener d penger p sexar eid

For kvinner med erfaring fra salg av seksuelle tjenester på innearena har Utekontakten i Bergen startet et nytt prosjekt.

Prosjekt PIA (Prostitusjon innearena) tilbyr råd og veiledning:

HELSESPØRSMÅL
ARBEID/ARBEIDSTILLATELSER
UTDANNING/NORSKOPPLÆRING
FAMILIEFORHOLD/ BARNEFORDELING
ØKONOMI
OPPHOLDSTILLATELSE
GRATIS TILGANG PÅ KONDOMER, GLIDEMIDDEL OG INTERNETT
ANNET

Føler du behov for å prate med noen om din virksomhet eller har behov for er fristed?

Kom innom for en kaffekopp og en prat!

Personalet er sammensatt av sosialarbeidere, sykepleiere og kulturformidlere som behersker ulike språk.

Åpningstider:
Onsdager kl.16.00-18.00 i
Utekontaktens lokaler i Strandgaten 224.
Tlf: 55568635 / 94502574

PIA samarbeider med Røde Kors som driver Prosjekt Athena. Prosjekt Athena tilbyr bl.a. gratis norskundervisning.

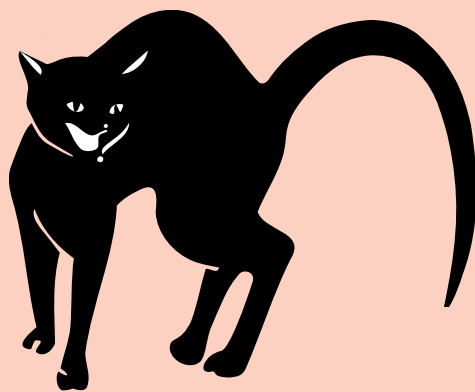
Åpningstider: Tirsdager kl. 15.30 - 17.30 i Strandgaten 224.
Tlf: 55307965 / 41179342

SELGER DU SEX?

***rådgivning**
***juridisk veiledning**
***kontakt med helsevesenet**
***kondomer og glidemiddel**

PION
PROSTITUERTES INTERESSEORGANISASJON I NORGE

Mer info:
41 75 89 43
pion@pion-norge.no
www.pion-norge.no

HVIS DU TRENGER NOEN Å SNAKKE MED OM TING DU OPPLEVER
PÅ JOBB, ELLER DU ØNSKER Å FÅ TILSENDT ALBERTINE GRATIS,
RING 90 06 35 58 ELLER KONTAKT OSS PÅ MAIL : [PION@PION-NORGE.NO](mailto:pion@pion-norge.no)

